

Stockholms
universitet

Paradoxen i Västafrika

En jämförande studie mellan Elfenbenskustens och
Ghanas agerande i EPA-förhandlingarna med EU

Av: Sara Andegiorgis

TACK!

I processen att skriva föreliggande uppsats har det funnits många fina personer som har stöttat, uppmuntrat och stått ut med mig och mitt prat om min uppsats. Först och främst vill jag rikta ett tack till de informanter som har låtit sig intervjuas för uppsatsens ändamål. Utan ert bidrag hade uppsatsen inte varit det den är idag!

Ett stort tack till min fantastiska familj som har hejat på mig när det har känts omöjligt och som har sett ljuset i tunneln de stunder då jag bara har sett mörker. Precis som vid alla andra tillfällen i mitt liv, har ni stått stadigt bredvid mig! Likaså mina vänner och studiekamrater förtjänar ett stort tack! Ni har förgyllt uppsatsskrivandet med trevliga avbrott samt uppmuntrat och uthärdat mig under perioder då jag har varit försjunken i arbete med uppsatsen.

Sist vill jag rikta ett oerhört stort tack till min handledare Dr. Anke Schmidt-Felzmann. Du har ständigt bidragit med idéer, infallsvinklar och uppmuntran! Med din handledning har mina tankesätt utmanats och utvecklats. Inte nog med det, har du på ett outtröttligt sätt läst och kommenterat otaliga utkast av uppsatsen. Tack för det!

Sammanfattning

Varför har Elfenbenskusten och inte Ghana skrivit på ett interimsavtal med EU mellan 2008 och 2013?

Utifrån ovanställda frågeställning utreder föreliggande uppsats paradoxen om två förhållandevis lika länder som har agerat olika i förhandlingar med EU om ekonomiska partnerskapsavtal (EPA). Frågan besvaras med hjälp av förhandlingsteoretiska förklaringar som belyser varför avtal sluts eller ej. För uppsatsen ändmål sammanfattas dessa som inrikespolitiska, miljömässiga och strukturella aspekter. Resultatet visar att inrikespolitiska förändringar i Ghana föranledde landets beslut att avstå från att underteckna interimsavtal med EU. För Elfenbenskustens del förelåg miljömässiga aspekter som kunde förklara varför landet beslöt sig för att underteckna ett interimsavtal med EU.

Nyckelord

EPA-förhandlingar, EU, EPA-avtal, interimsavtal, Västafrikanska förhandlingsgruppen, Ghana, Elfenbenskusten, ECOWAS.

Innehåll

1. PARADOXEN I VÄSTAFRIKA	6
1.1 Syfte och forskningsproblem.....	7
1.2 Från Lomékonventionen till Cotonouavtalet	8
1.3 Tidigare röster om EPA-avtalen och mitt bidrag till forskningen	9
1.3.1 EU SOM FÖRHANDLARE.....	13
1.4 Studiens upplägg	15
2. HUR SKA NÖTEN KNÄCKAS?.....	15
2.1 Lika länder leka bäst: Valet av Elfenbenskusten och Ghana	16
2.2 Avgränsning	20
2.3 Samtalsintervjuer	20
2.4 Val av intervjupersoner	23
3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	25
3.1 Inrikespolitiska aspekter vid förhandlingar	25
3.2 Miljömässiga aspekter vid förhandlingar	26
3.3 Strukturella aspekter vid förhandlingar	29
4. BAKGRUND: FÖRHANDLINGSSTRUKTURER OCH INTRESSEN.....	31
4.1 Förhandlingsstrukturen i EU:s regionala förhandlingar	31
4.2 Elfenbenskustens handelsintressen gentemot EU	32
4.3 Ghanas handelsintressen gentemot EU.....	32
4.4 Den västafrikanska förhandlingsprocessen, från EPA till interimsavtal.....	33
5. FÖRKLARINGAR TILL DEN VÄSTAFRIKANSKA FÖRHANDLINGSPROCESSENS RESULTAT	36
5.1 Inrikespolitiska aspekter - Parlamentsvalet i Ghana 2008.....	36
5.2 Miljömässiga aspekter – Postkolonialsim och skepsis	39
5.3 Strukturella aspekter – Oxfams inblandning och pågående regionala förhandlingar	42
6. TILLBAKA PÅ RUTA ETT: SVAR PÅ PARADOXEN I VÄSTAFRIKA.....	46
7. KÄLLFÖRTECKNING	48
BILAGA 1: INTERVJUMALLAR.....	54

Förkortningar

AVS – Afrika, Västindien och Stillaohavsregionen

EBA – Everything But Arms

ECOWAS – Economic Community of West African States

EPA – Economic Partnership Agreement

ESA – Eastern and Southern Africa

GSP – General System of Preferences

MGN – Minst Gynnad Nation

MUL – Minst Utvecklat Land

NDC – National Democratic Congress

NPP – National Patriotic Party

WTO – World Trade Organization

1. Paradoxen i Västafrika

Sedan lång tid tillbaka har europeiska länder haft relationer med afrikanska länder. Under åren har relationerna förändrats: från att Afrika, mellan den senare delen av 1800-talet och mitten av 1900-talet, var koloniserat av europeiska länder till att Afrika idag är en viktig handelspartner till EU. År 2000 undertecknades Cotonouavtalet mellan EU och Afrika, Västindien och Stillahavsregionen (AVS-länderna¹). Avtalet reglerar samarbetsförhållandet i ekonomiska, sociala och kulturella frågor.² I den andra delen av Cotonouavtalet förordas att frihandelsavtal, ekonomiska partnerskapsavtal (EPA), som är förenliga med WTO:s regler ska framförhandlas mellan parterna.³ Förhandlingsparterna är EU-kommissionen för EU:s räkning och sju olika förhandlingsgrupper; Västafrika, Centralafrika, Östra och södra Afrika, Östafrika, Södra Afrika, Karibien och Stillahavsområdet.⁴ Tidsfristen för undertecknandet av EPA gick ut i december 2007 och ingen utav förhandlingsgrupperna i AVS-länderna skrev på avtalet.⁵ Strax innan tidsfristen gick ut övergick förhandlingarna till att handla om tillfälliga avtal, interimsavtal, med enskilda AVS-länder. Endast tio länder i Afrika har undertecknat ett interimsavtal. I den västafrikanska förhandlingsgruppen som består av 16 länder⁶, har endast Elfenbenskusten undertecknat ett interimsavtal och ytterligare ett land – Ghana – har initierat förhandlingar om ett sådant.⁷ Förutom Elfenbenskusten, Ghana och Nigeria som räknas som medelinkomstländer, betraktas de resterande 13 länderna som *Minst Utvecklade Länder*⁸ (MUL). Nigeria har emellertid inte påbörjat förhandlingar med EU. Enligt EU:s rådande handelsföreskrift *Everything But Arms* (EBA) åtnjuter MUL-länder fullt tillträde till den europeiska marknaden utan att EU har något motsvarande tillträde till MUL-ländernas marknader. I sammanhang av EPA-förhandlingar innebär det således att det är ointressant för MUL-länderna att ingå ett EPA-avtal med EU eftersom MUL-länder redan kan exportera sina varor till EU under EBA.

Detta sätter således fokus på Elfenbenskusten och Ghana som båda har initierat interimsavtal med EU. Och vidare öppnar det upp för att undersöka *varför* Elfenbenskusten har

---

¹ Engelsk förkortning är ACP och står för African, Caribbean and Pacific group of states

² Cotonouavtalet kapitel 1, artikel 1

³ Cotonouavtalet kapitel 2, artikel 37

⁴ Cotonouavtalet kapitel 2, artikel 1

⁵ Bilal, Sanoussi & Ramdoo, Isabelle (2010) "Which way forward in EPA negotiations? Seeking political leadership to address bottlenecks" s. 3

⁶ Benin, Burkina Faso, Kap Verde, Elfenbenskusten, Gambia, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Liberia, Mali, Niger, Nigeria, Senegal, Sierra Leone, Togo och Mauretanien.

⁷ EU-kommissionen: "Overview of EPA" s.1

⁸ På engelska betecknas dessa länder som *Least Developed Countries* (LDCs)

undertecknat ett interimsavtal med EU medan Ghana inte har gjort det. Elfenbenskusten och Ghana är två relativt lika länder vad gäller handelsintressen gentemot EU, varför det är rimligt att förvänta sig att länderna agerar på samma sätt – en paradox har således uppenbarats sig, något som föreliggande undersökning tar fasta på.

1.1 Syfte och forskningsproblem

Syftet med undersökningen är att förklara paradoxen att två lika länder – Elfenbenskusten och Ghana – inte har agerat på samma sätt. Det är rimligt att förvänta sig att två till synes lika länder agerar på samma sätt när möjligheterna och kontexten är samma. Därför är det väsentligt att undersöka varför det inte har skett vad gäller Elfenbenskusten och Ghana. Relevansen i att undersöka paradoxen kan förklaras av två skäl. Dels är fallet som sådant intressant då EPA-förhandlingarna i sin helhet har fått utså kritik från bl.a. icke-statliga organisationer varför det är viktigt att förstå motiven till varför Elfenbenskusten har varit angelägen om att skriva på ett interimsavtal.⁹ Det är dels väsentligt att undersöka hur det kommer sig att två motsvarande länder inte beter sig på samma sätt.

Det har gått tio år sedan EPA-förhandlingarna påbörjade och sedan starten har EPA präglats av kritik. Även Sveriges handelsminister Ewa Björling, en representant för EU:s medlemsland, framhåller det orättvisa förhandlingsläget för AVS-länderna.¹⁰ Björling menar att EU har brustit i respekt mot de afrikanska länderna då det inte har varit så mycket av förhandlingar utan snarare påbud från EU:s sida.¹¹ Med hänsyn till kritiken och att majoriteten av AVS-länderna inte har undertecknat något interimsavtal, är det relevant och aktuellt att se närmare på nämnda paradox samt att fråga *varför* Elfenbenskusten har skrivit på ett interimsavtal med EU medan Ghana ännu inte har gjort det.

Forskningsfrågan lyder således:

Varför har Elfenbenskusten och inte Ghana skrivit på ett interimsavtal med EU mellan 2008 och 2013?

---

⁹ Dür, Andreas & De Bièvre, Dirk (2007) "Inclusion without influence? NGO's in European trade Policy" *Journal of Public Policy* s. 88-90

¹⁰ Seminarium på Stockholms universitet, "AFRICA – Trade partner on the rise" med Sveriges handelsminister Ewa Björling och Ugandas handelsminister Amelia Anne Kyamabadde, 1 november 2012.

¹¹ Ibid.

1.2 Från Lomékonventionen till Cotonouavtalet

I februari 1975 skrevs den första Lomékonventionen på av den Europeiska Gemenskapen (EG) och av AVS-länderna. Därmed utvidgades handelsrelationerna med forna brittiska kolonier i Östafrika, Västindien och i stilla havsregionen – som en följd av Storbritanniens inträde i EU. Det huvudsakliga målet med konventionen var att gynna social och ekonomisk utveckling i de forna kolonierna. Handelsavtalen under Lomékonventionen var förmånliga för AVS-länderna på så sätt att tillverkade produkter och jordbruksprodukter fick fritt tillträde till den europeiska marknaden utan tullavgifter, skatter och kvotrestriktioner.¹² En viktig del av handelsavtalen var icke-reciprocitet. Icke-reciprocitet innebär att de europeiska länderna öppnade upp sina marknader för AVS-länderna utan krav på motsvarande marknadstillträde. Genom att slippa öppna upp sina marknader för EU kunde AVS-länderna skydda sina begynnande industrier samtidigt som det fanns goda möjligheter till export. Lomékonventionen sågs således som det mest progressiva avtal mellan nord och syd-samarbeten.¹³ Konventionen hade emellertid endast en begränsad positiv effekt på Afrika vad gäller integration i världshandeln och i termer av fattigdomsbekämpning samt socioekonomisk utveckling. Exporten från AVS-länderna var inte så varierad som förväntat och exporten från AVS-länderna minskade från 8 procent år 1975 till 2,8 procent år 2000. Förväntningarna på AVS-ekonomier infriades således inte med Lomékonventionen.¹⁴

Inte nog med att Lomékonventionen misslyckades med det den skulle åstadkomma, så stred konventionen mot WTO:s grundprincip *Most Favoured Nation*¹⁵ (MFN). MFN innebär att alla WTO:s medlemmar ska behandlas lika och detta stred alltså Lomékonventionen mot genom marknadstillträdet för AVS-länderna. 1997 drogs följaktligen frågan upp inför WTO:s domstol i det så kallade bananfallet. I bananfallet överklagade USA och några Latinamerikanska länder EU:s tillämpning av MFN.¹⁶ EU gynnade bananproducerande länder i AVS-området vilket försämrade tillgången till den europeiska marknaden för latinamerikanska bananproducenter. WTO:s utslag ledde till att WTO uppmanade EU att omförhandla Lomékonventionen.¹⁷

---

¹² Carbone, Maurizio (2007) "European Union and International Development: The politics of foreign aid." s. 32

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Most Favoured Nation (MFN) på engelska.

¹⁶ Karlsson, Lars-Olof, Tangnäs, Johanna mfl. (2009) "EPA: Fakta, förhoppningar och farhågor. En rapport om EU:s handelsavtal med länder i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet." s. 6

¹⁷ Ibid.

Omförhandlingarna av Lomékonventionen ledde till så stora förändringar att det ersattes med ett nytt avtal: Cotonouavtalet. Cotonouavtalet skrevs under år 2000 av EU och AVS-länderna och sträcker sig fram till år 2020. Huvudmålet med avtalet är att bekämpa fattigdomen i AVS-länderna men även att bidra till fred, säkerhet och att främja en stabil och demokratisk politisk miljö. Därtill ska avtalet integrera AVS-länderna i världsekonomin genom att fördjupa den regionala integrationen mellan AVS-länderna.¹⁸ Nämnda mål och ambitioner ska således genomsyra samarbetet i dess helhet mellan parterna. Högre krav ställs därmed på AVS-ländernas ökade egenansvar och delaktighet i samarbetet. Från att utvecklingsstödet har baserats på ländernas behov har grundsatsen för biståndet blivit motprestation.¹⁹ Därutöver har Cotonouavtalet en förstärkt politisk dimension som behandlar respekt för mänskliga rättigheter.²⁰

Som en konsekvens av WTO:s domslut och inom ramen för Cotonouavtalet, nödgades EU att upprätta nya handelsavtal, EPA, med AVS-länderna. EPA är frihandelsavtal genom vilka AVS-länderna förväntas öppna upp sina marknader och göra sina marknader tillgängliga för EU. Parterna ska alltså behandlas jämbördigt, något som bekräftas med grundprincipen om likställighet mellan parterna i Cotonouavtalet.²¹ I det här avseendet skiljer sig Cotonouavtalet från Lomékonventionen genom högre ställda krav på AVS-länderna. Under en övergångsperiod, 2001-2007, då förhandlingarna av EPA pågick fick EU dock dispens från WTO:s regelverk och de gamla handelsavtalen gällde under tiden.²²

1.3 Tidigare röster om EPA-avtalen och mitt bidrag till forskningen

Nedan följer en redogörelse av huvudfrågorna i befintlig forskning om EPA-förhandlingarna.

Yenkong Ngangjoh-Hodu diskuterar EPA-förhandlingarna utifrån ett utvecklingsperspektiv och menar att WTO-systemet används som medel av aktörer som vill gynnas av internationell handel, utan att utvecklingsfrågor i egentlig mening får det utrymme som krävs i EPA-avtalen.²³ Även om det finns en länk mellan internationell handel och utveckling menar

---

¹⁸ Cotonouavtalet kapitel 1, artikel 1

¹⁹ Carbone (2007) s. 34.

²⁰ Carbone (2007) s. 34 och Cotonouavtalet artikel 9.

²¹ Cotonouavtalet, avdelning 1, kapitel 1, artikel 2

²² Bilal, Sanoussi & Braun-Munziger, Corinna (2008) "EPA negotiations and regional integration in Africa: building on stumbling blocs." s. 3

²³ Ngangjoh-Hodu, Yenkong (2010) "The EU-ACP Economic Partnership Agreement in context" in *Trade Relations Between the EU and Africa: Development, challenges and options beyond the Cotonou Agreement*, Ngangjoh-Hodu, Yenkong & Matambalya, Francis A.S.T (ed.) s. 19

Ngangjoh-Hodu att trenden har gått mot att WTO (och AVS-länderna) blir medel för EU:s strävan efter vinsterna av internationell handel med AVS-länderna.²⁴ Även Marikki Stocchetti analyserar EPA-avtalen ur ett utvecklingsperspektiv. Hennes ståndpunkt är att EU:s syn på utveckling skiljer sig från AVS-ländernas perspektiv på hur utveckling bäst uppnås.²⁵ Stocchetti framhåller att EPA-avtalen korresponderar med EU-kommissionens utvecklingspolitik snarare än hur AVS-länderna ser på sin utveckling. Detta menar hon har varit ett av de främsta hindren i EPA-förhandlingarna, något som hon menar är av yttersta vikt att ta fasta på för att komma vidare i förhandlingarna.²⁶ Det är intressant att betrakta detta i förhållande till Elfenbenskusten och Ghana då båda länderna är pressade att anpassa sig till EU:s utvecklingspolitik som styrs av EU:s handelsintressen. Som Stocchetti påpekar blir förhandlingarna därmed svåra, eftersom synen på utveckling skiljer sig åt, och handelsfrågor används som medel. Shalini Ramessur-Seenarain analyserar EPA-förhandlingarna genom att se närmare på hur ett EPA-avtal skulle påverka den regionala gruppen Östra och södra Afrika (ESA²⁷) samt Mauretanien. Ramessur-Seenarain argumenterar för att utvecklingen och fattigdomsbekämpningen för länderna i ESA skulle gynnas av att det befintliga regionala samarbetet stärks.²⁸ Länderna i ESA, som för många andra länder i Afrika står inför många utmaningar, varför Ramessur-Seenarain hävdar att ländernas utmaning inte får undermineras av missgynnande handelspolitik, som EPA-avtalen har kritiserats för att göra.²⁹ Hennes övertygelse är att marknadsliberaliseringar inte ska påtvingas utvecklingsländer vare sig genom förhandlingar eller med biståndsvillkor, vilket många gånger är fallet med EPA.³⁰ Vad gäller förhandlingarna för Elfenbenskusten och Ghana, är det precis det som har skett, nämligen att ECOWAS³¹ (en ekonomisk samarbetsorganisation i Västafrika som företräder den västafrikanska förhandlingsgruppen i EPA-förhandlingarna) undermineras, eftersom det blev aktuellt med interimförhandlingar med enskilda länder i ett senare skede av de regionala förhandlingarna. Detta går emot föreskrivna riktlinjer för hur förhandlingarna skulle gå till, samt syftet att stärka regionala samarbeten. Peter Gibbon ser problematiskt på EPA-

---

²⁴ Ngangjoh-Hodu (2010) s. 19

²⁵ Stocchetti, Marikki, (2010) "The EU's development policy goals and the Economic Partnership agreements" in *Trade Relations Between the EU and Africa: Development, challenges and options beyond the Cotonou Agreement*, Ngangjoh-Hodu, Yenkong & Matambalya, Francis A.S.T (ed.) s.42

²⁶ Ibid.

²⁷ Eastern and Southern Africa

²⁸ Ramessur-Seenarain, Shalini (2010) "EPAs and poverty alleviation: any link? The case of ESA regional group" in *Trade Relations Between the EU and Africa: Development, challenges and options beyond the Cotonou Agreement*, Ngangjoh-Hodu, Yenkong & Matambalya, Francis A.S.T (ed.) s.70

²⁹ Ibid. s. 59

³⁰ Ibid.

³¹ Economic Community of West African States.

förhandlingarna då ursprungsregler (Rules of Origin) som är en viktig fråga för AVS-länderna, inte får tillräckligt stort utrymme vid förhandlingarna.³² Vidare argumenterar Gibbon för att det är svårt att motivera icke-MUL-länder att ingå EPA-avtal då EU planerar en utbyggnad av sitt preferenssystem, *General System of Preferences*, genom vilka icke MUL-länder skulle kunna gynnas utan EPA-avtal.³³ En utbyggnad av preferenssystemet underminerar EPA-förhandlingarna och kan delvis förklara varför förhandlingsprocesserna har blivit utdragna och inte resulterat i så många EPA-avtal. Om än att jag inte diskuterar detta i min forskning är det en intressant aspekt att hålla i minnet. I enlighet med Gibbon, betonar Rios-Herran vikten av ursprungsreglerna för AVS-länderna. Rios-Herran menar att ursprungsreglerna är ett viktigt kriterium för att utvärdera huruvida utvecklingen verkligen främjas genom EPA-avtal.³⁴ Amin Alavi å sin sida utgår ifrån ett rättsligt perspektiv i sin analys av EPA-avtalen, då han hävdar att den främsta anledningen till konflikter är att EPA-avtalen ska vara kompatibla med WTO:s regler, samtidigt som EPA-avtalen ska erbjuda AVS-länderna handelsmöjligheter som motsvarar rådande preferenser.³⁵ Han ser båda målen som något oförenliga, vilket han också menar har visat sig i hur EPA-förhandlingarna har genomförts. Mary Farell ser kritiskt på EPA-förhandlingarna då hon menar att utgångsläget för förhandlingarna mellan EU och AVS-länderna speglar en asymmetri i maktförhållande. AVS-länderna och i synnerhet de Afrikanska länderna har ett stort beroende av den europeiska marknaden, vilket försätter AVS-länderna i ett dilemma med EPA-förhandlingarna. Precis som Stocchetti hävdar Farell att den nya liberaliseringstrenden med EPA-avtalen ligger i linje med EU:s utvecklingspolitik med externa länder.³⁶ Detta dilemma uppenbarar sig även för undersökningsländerna. Min forskning tar fasta på faktumet att det är ett asymmetriskt förhållande mellan EU och Elfenbenskusten och Ghana, samtidigt som jag med min studie, tar ett steg längre och förklarar varför Elfenbenskusten har skrivit på ett interimsavtal med EU och Ghana inte.

---

³² Gibbons, Peter (2010) "Rules of Origin of the European Union's Preferential Trade Agreements with special reference to the EU-ACP Economic Partnership Agreements" in Ngangjoh-Hodu, Yenkong & Matambalya, Francis A.S.T (ed.) s. 75-76

³³ Ibid. s. 93

³⁴ Rios-Herran, Roberto (2010) "Effects of Rules of Origin on the European Union-Africa EPAs" in *Trade Relations Between the EU and Africa: Development, challenges and options beyond the Cotonou Agreement*, Ngangjoh-Hodu, Yenkong & Matambalya, Francis A.S.T (ed.) s. 109

³⁵ Alavi, Amin (2010) "EPAs, Cotonou and the WTO". in *Trade Relations Between the EU and Africa: Development, challenges and options beyond the Cotonou Agreement*, Ngangjoh-Hodu, Yenkong & Matambalya, Francis A.S.T (ed.) s. 196

³⁶ Farell Mary (2010) "From Lomé to Economic Partnership Agreements in Africa" in *The European Union and the Global South*, Söderbaum, Fredrik & Stålgren, Patrik (ed.) s. 85-86

Fredrik Söderbaum och Patrik Stålgren utreder, i sitt kapitel *The limits to interregional development cooperation in Africa*, EU som en global aktör på utvecklingsområdet.³⁷ Söderbaum och Stålgren fastställer att drivkrafterna bakom EU:s utvecklingsrelationer med Afrika inte bara är att bekämpa fattigdomen, utan även att bygga upp den europeiska identiteten samt att förstärka bilden av EU som en global aktör.³⁸ Maurizio Carbone menar emellertid att det är nödvändigt att se på EU:s utvecklingspolitik ur ett historiskt perspektiv för att begripa kontexten i vilken EPA-förhandlingarna sker.³⁹ Carbone belyser tre olika sammanhang som dagens EU:s utvecklingspolitik bygger på; uppbyggnaden av EU:s utvecklingspolitik under de senaste 50 åren, medlemsstaternas egen utvecklingspolitik samt ambitionen att integrera medlemsstaternas utvecklingspolitik inom EU.⁴⁰ Således är det relevant att betrakta uppkomsten av EPA-avtalen i ljuset av detta. Min forskning bygger på Carbones resonemang om den historiska aspekten. Min övertygelse är dock att det är viktigt att förstå historiska förbindelser mellan förhandlingsparterna för att förstå utfallet av förhandlingarna och inte bara historien bakom dagens EU:s utvecklingspolitik, som Carbone gör gällande. Därför undersöker jag i föreliggande uppsats hur relationerna mellan Elfenbenskusten och Ghana och respektive kolonialmakt har påverkat benägenheten att skriva på ett interimsavtal. I samklang med Carbone menar Ole Elgström, att de interna förhandlingarna inom EU är högst avgörande för EU:s relation till Afrika och därmed också EPA-förhandlingarna.⁴¹

Vad gäller marknadstillträdet, som är en viktig fråga för AVS-länderna i EPA-förhandlingarna, argumenterar Paul Brenton och Miriam Manchin för att graden av marknadstillträde till den europeiska marknaden för utomstående länder, är mycket lägre i praktiken än på pappret.⁴² EU bör således granska efterlevnaden av befintliga handelsavtal, menar Brenton och Manchin.⁴³ Jan Orbie och Gerrit Faber menar tvärtom Brenton och

---

³⁷ Söderbaum, Fredrik & Stålgren, Patrik (2010) "The limits to interregional development cooperation in Africa" in *The European Union and the Global South*, Söderbaum, Fredrik & Stålgren, Patrik (ed.) s.155

³⁸ Ibid. s.156

³⁹ Carbone (2007) s. 58-59

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Elgström, Ole (2005) "The Cotonou Agreement: Asymmetric negotiation and the impact of norms" in *European Union Negotiations. Processes, Networks and Institutions*, Elgström, Ole & Jönsson, Christer (ed.) s. 183-184

⁴² Brenton, Paul & Manchin, Miriam (2003) "Making EU Trade Agreements work: The role of Rules of Origin". *World Economy* May 2003, Vol., 26, issue 5, s. 755

⁴³ Ibid. s.756

Manchin att EBA, EU:s preferenssystem för MUL-länder, har fungerat bra som en katalysator i relationen mellan EU och AVS-länderna.⁴⁴

En studie presenterad av tankesmedjan *South Center* visar att både Elfenbenskusten och Ghana skulle gå med förlust, i ekonomiska termer, av att sluta ett EPA-avtal med EU.⁴⁵ Detta sätter ytterligare ljus på min forskningsfråga, då vi vet att det inte är ekonomiska skäl som har lett till varför Elfenbenskusten har undertecknat avtalet och varför Ghana har avstått. Även Matthias Busse och Harald Grossman instämmer i att de Västafrikanska länderna skulle drabbas ekonomiskt med ett EPA-avtal, varför Busse och Grossman i sin artikel efterlyser implementeringen av fiskala och ekonomiska policys innan EPA-avtalen antas och tas i bruk.⁴⁶ Kritiken av EPA-förhandlingarna har gjort sig hörd även från gräsrotsorganisationer som *Afrikagrupperna* i Sverige som förutom att peka på hämmade regionaliseringsprocesser dessutom kritiserar EU för att EPA-avtalen omfattar mer än vad som krävs för att de ska vara förenliga med WTO:s regler.⁴⁷

1.3.1 EU som förhandlare

Vid förhandlingar förekommer det flera aktörer. Ju färre aktörer som är inblandade, desto enklare är det att nå en överenskommelse.⁴⁸ Precis som Crump och Elgström diskuterar förekommer det en viss komplexitet när EU är den ena förhandlingsparten. Om än att unionens intressen representeras av ett fåtal aktörer närvarande vid förhandlingarna, är det ett stort antal intressen (27 medlemsstater) som ska beaktas, något som försvårar förhandlingsläget.⁴⁹ Vid yttre förhandlingar blir effekten därför sådan att EU intar en ”take-it-or-leave-it” inställning som är svår för motparten att förändra.⁵⁰ Detta gör EU till en svår förhandlingspart och utfallet blir ofta sådant att det ligger nära EU:s utgångsläge.⁵¹ Elgström argumenterar vidare för att normer har kommit att spela en allt viktigare roll än traditionell makt när EU positionerar sig vid förhandlingar gentemot AVS-länderna. Han menar att det har skett en förändring i EU:s relation till AVS-länderna i det att maktutövningen har

---

⁴⁴ Faber, Gerrit & Orbie, Jan (2009) “Everything But Arms: Much more than appears at first sight”, *Journal of Common Market Studies* September 2009, Vol. 47, nr. 4, s.767-768

⁴⁵ South Center (2012) “Economic Partnership Agreements in Africa: A cost-benefit analysis” s. 10

⁴⁶ Busse, Matthias & Grossmann, Harald “Assessing the Impact of ACP/EU Economic Partnership Agreement on West African Countries”, Hamburg Institute of International Economics, discussion paper nr. 294, s. 19

⁴⁷ Karlsson, Tangnäs mfl. (2009) s. 7

⁴⁸ Rubin, Jeffrey Z. (2002) “The Actors in Negotiation” in *International negotiation. Analysis, approaches, issues* 2nd ed Victor Kremenyuk (ed.) s. 101

⁴⁹ Elgström (2005) s. 187

⁵⁰ Elgström (2005) s. 184

⁵¹ Ibid. s. 187

förändrats från att ha skett genom kolonier, till att normer som demokrati och liberalism präglar förhandlingarna. Den normativa basen på vilken EU står har förändrats i samband med inträdet i WTO, vilkas regler om frihandel påverkar relationen mellan EU och tredje världen.⁵² Maktassymmetrin återspeglas även i EPA-förhandlingarna.

Som åskådliggjorts ovan, finns det många ingångar genom vilka man kan närma sig EPA-förhandlingarna. Sofie Selins forskning på hur ECOWAS skulle påverkas ekonomiskt av ett EPA-avtal, visar att ländernas tullinkomster skulle gå förlorade med ett EPA-avtal. Därför menar Selin att det finns anledning att tro att ländernas ambition att sluta ett EPA-avtal påverkas av inkomstbortfallet.⁵⁴ Föreliggande uppsats tar vid där Selins forskning slutar, nämligen vid frågan hur det kommer sig att Elfenbenskusten som enda land i den västafrikanska förhandlingsgruppen har undertecknat ett interimsavtal.⁵⁵ Genom att se närmare på paradoxen i Västafrika, belyses förhandlingsteoretiska aspekter som hjälper mig vid förklarandet av hur aktörer resonerar vid förhandlingar och varför avtal sluts. I den meningen bygger uppsatsen på vad befintlig forskning säger om förhandlingsteorier. Med föreliggande uppsats tillämpas emellertid teorierna på en outredd verklighet. Därutöver, och främst, bidrar denna uppsats till att undersöka den faktiska och outredda paradoxen som sådan. Det teoretiska bidrag som min forskning lämnar är att länka samman förhandlingsteoretiska begrepp som t.ex. kultur, miljö och minnen, till en aspekt som jag låtit benämna med *miljömässiga aspekter*. Utifrån denna aspekt (och ytterligare två) har jag analyserat empirin. Jag har således identifierat länkar mellan begrepp som jag menar hänger samman och som tidigare har analyserats var för sig.

Mitt empiriska bidrag är dels, som nämnt ovan, identifierandet av paradoxen och undersökningen av den. Då fallet inte har uppmärksammats tidigare bidrar min forskning även med att tillämpa befintliga förhandlingsteorier, och i synnerhet mitt utarbetade teoretiska ramverk, för att analysera paradoxen. På det sättet genereras ny kunskap om hur vi ska förstå paradoxen. Med min forskning har jag därtill, till forskarsamhället om EU:s externa relationer, genererat ytterligare kunskap om hur EU:s utvecklings och handelspolitik mottas av länder som berörs. Min forskning tar ett steg närmare att förstå varför en del länder, trots kritiken av EPA-avtalen och av EPA-förhandlingarna, ändå skriver under interimsavtal med

---

⁵² Ibid. s.183

⁵⁴ Selin, Sofie "Financing EPA: The Fiscal impact of EPA on ECOWAS" C-uppsats, Lunds universitet, 2012, s. 47

⁵⁵ Ibid.

EU. Bevisligen räcker det inte att analysera frågan utifrån ett ekonomiskt perspektiv, vilket South Center har påvisat.

I kontakt med civilsamhällsorganisationen CONCORD som arbetar med bistånds- och utvecklingseffektivitet uttryckte organisationens policysamordnare sitt stora intresse för föreliggande forskningsfråga, samt vikten av att ställa sig frågan för att i ett vidare steg kunna generera nya perspektiv på hur AVS-länderna resonerar kring sin egen utveckling.⁵⁶ Det bekräftar således ytterligare angelägenheten och relevansen av föreliggande uppsats.

1.4 Studiens upplägg

Efter föregående kapitel, kapitel 1, där bl.a. forskningsfråga presenterades och sattes i en kontext av tidigare forskning, följer kapitel 2 med en uttömmande metodredovisning av hur undersökningen är genomförd. I kapitel 3, presenteras teoretiska utgångspunkter som jag använder mig av i analysen. Därefter, i kapitel 4, redovisar jag en bakgrund till hur förhandlingsstrukturen har sett ut i den västafrikanska förhandlingsgruppen, samt Elfenbenskusten och Ghanas handelsintressen gentemot EU. I kapitel 5 genomför jag analysen och går igenom orsakerna till varför länderna har agerat olika. Slutligen, i kapitel 6, knyter jag samman uppsatsen och avrundar med slutsatser av forskningen.

2. Hur ska nöten knäckas?

Angreppssättet för att besvara forskningsfrågan är att genomföra en *jämförande fallstudie* med två länder för att *förklara* varför Elfenbenskusten har skrivit på ett interimsavtal med EU medan Ghana inte har gjort det. Paradoxens karaktär att två förhållandevis lika länder har agerat olika, föranleder metodvalet att utföra en jämförande fallstudie. Med fallet i centrum är forskningen således en teorikonsumerande studie som sätter forskningsfenomenet i fokus och som med hjälp av förhandlingsteorier ska förklara utfallet.⁵⁷ Fördelen med jämförelser är att det på ett tydligt sätt bidrar till att belysa aspekter hos fallen genom att länderna ställs mot varandra – till skillnad från om endast en analysenhet hade varit föremål för undersökningen. Begränsningen till endast två länder motiveras dels med att uppsatsen kretsar kring paradoxen mellan just Elfenbenskusten och Ghana varför det blir en naturlig avgränsning att undersöka två analysenheter och dels med att antalet är nog så bra för att bidra med ny kunskap på

---

⁵⁶ Telefonsamtal med Peter Sörbom, policysamordnare på CONCORD, 11 december 2012.

⁵⁷ Esaiasson m.fl. (2005) ”Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad” s. 41

området om varför två lika länder har agerat olika. Fler analysenheter hade inte per automatik genererat mer uttömmande förklaringar.⁵⁸ Därtill är, som tidigare nämnt, Elfenbenskusten och Ghana de enda länderna i den västafrikanska gruppen som har inlett förhandlingar, varför ytterligare länder inte kan undersökas med denna avgränsning.

Det teoretiska ramverket om vilka faktorer som är nödvändiga att beakta vid förhandlingar för att avtal ska upprättas syftar till att hjälpa mig att analysera det empiriska material som jag har tillgodogjort mig genom samtalsintervjuer. Minnen, miljö och tidsaspekten är faktorer som bl.a L. N Rangarajan behandlar och som denne menar är omständigheter som påverkar huruvida förhandlingar resulterar i avtal eller ej.⁵⁹ Dessa omständigheter diskuterar jag i analysen för att utröna om verkligheten kan sägas korrespondera med teorin. Putnams perspektiv på förhandlingar och vikten av att inrikespolitiska röster beaktas vid förhandlingar är också något som jag kommer att beröra i analysen.⁶⁰

2.1 Lika länder leka bäst: Valet av Elfenbenskusten och Ghana

För att lösa forskningsproblemet ska undersökningen fokusera på att förklara situationen i den västafrikanska förhandlingsgruppen. Den västafrikanska förhandlingsgruppen är särskilt intressant då EU:s handel med AVS-länderna utgörs till 40 % av handel med Västafrika, samtidigt som EU är en av Västafrikas viktigaste handelspartner.⁶¹ Detta är relevant då interimsavtalen är handelsavtal som reglerar handeln mellan parterna och därför är det väsentligt att fokusera på en förhandlingsgrupp där handeln är viktig för båda avtalsparterna.

Då uppsatsens upplägg utgår från en *mest-lika design* har Elfenbenskusten och Ghana valts ur den västafrikanska förhandlingsgruppen. Länderna har valts strategiskt, som sig bör med denna sorts design, för att trovärdigheten för resultatet ska vara hög.⁶² Min beroende variabel är ländernas olika utfall av förhandlingarna. När man väljer analysenheter på grundval av den beroende variabeln är det nödvändigt att det finns en variation i den beroende variabeln för att undersökningen ska vara fruktbar och för att man inte ska få fel uppfattning om styrkan på den kausala relationen mellan orsak och verkan.⁶³ Elfenbenskusten och Ghana har valts på

---

⁵⁸ Ibid. s. 119-120

⁵⁹ Rangarajan, L.N (1985) "The limitation of Conflict. A theory of Bargaining and negotiating".s. 6

⁶⁰ Putnam, Robert (1988) "Diplomacy and domestic politics: the logic of two-level games". *International Organization* Vol. 42, Issue 03

⁶¹ EU-kommissionen: Countries and regions: West Africa.

⁶² Esaiasson m.fl. (2005) s.111-112

⁶³ Ibid. s.113

basis av den beroende variabeln då det har funnits olikheter där: Elfenbenskusten har undertecknat ett interimsavtal med EU medan Ghana inte har gjort det. Styrkan med mest-lika design är att trovärdigheten för den framkomna orsaken som påverkar variationen i den beroende variabeln blir hög eftersom allt annat som kan tänkas påverka utfallet hålls lika.⁶⁴ Svårighet med denna metod är dock att finna två homogena fall.⁶⁵ Strävan är emellertid att fallen ska vara så lika varandra som möjligt i avseenden som kan tänkas påverka utfallet.

Elfenbenskusten och Ghana kan betraktas som lika på flera punkter som är avgörande för utfallets betydelse. Först och främst ingår båda i den västafrikanska förhandlingsgruppen, genom vilken EPA-förhandlingarna med EU till en början genomfördes. Den västafrikanska förhandlingsgruppen som företrädde av ECOWAS, representerade hela gruppen och ambitionen var att sluta ett EPA-avtal som gällde för hela regionen.⁶⁶ Det innebär att Elfenbenskusten och Ghana har samma intressen gentemot EU då dessa representerades med samma röst av ECOWAS, varför det också är troligt att samma intressen leder till samma handling. Likheterna mellan länderna återfinns även i att de båda länderna åtminstone har initierat en dialog med EU och därmed visat en politisk vilja att förhandla och underteckna avtalen.⁶⁷ Detta är viktigt då det inte kan förväntas att länder som inte har initierat förhandlingar ska underteckna interimsavtal. Vidare är Elfenbenskusten och Ghana inte MUL-länder.⁶⁸ Detta är i sammanhanget viktigt då MUL-länder har möjlighet att exportera alla sina varor förutom vapen till EU under preferenssystemet EBA.⁶⁹ Att Elfenbenskusten och Ghana inte är MUL-länder betyder således att de inte kan åtnjuta rättigheterna som EU erbjuder under EBA. Nigeria som inte är ett MUL-land och därmed inte kan åtnjuta exporträttigheter under EBA, har inte initierat förhandlingar med EU om ett interimsavtal – något som skulle vara det första steget till att underteckna ett interimsavtal. En viktig inkomstkälla och den absolut främsta exporten för Nigeria är olja som sedan början av 70-talet har utgjort 95 % av landets totala export.⁷⁰ Eftersom att Nigeria tullfritt kan exportera oljan till den europeiska marknaden under EU:s unilaterala förmånssystem GSP, har Nigeria

---

⁶⁴ Se bl.a. Lijphart Arend,(1971) ”Comparative Politics and the Comparative Method” *The American Political Science Review* s. 687 och Alexander, L. George & Bennett, Andrew (2005) ”Case Studies and Theory development in the Social science, s.19

⁶⁵ George & Bennett (2005) s. 23

⁶⁶ EU-kommissionen: ”Fact sheet on the interim EPA: West Africa: Ivory Coast and Ghana”, November 2011

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Utrikespolitiska Institutet: Landguiden, Nigeria, utrikeshandel

avstått från att initiera förhandlingar om ett interimsavtal med EU.⁷¹ Det är därför inte intressant att inkludera Nigeria i undersökningen, då skillnaderna mellan Nigeria, Elfenbenskusten och Ghana är stora nog och därav kan inte skillnaderna bidra med förklaringar till paradoxen.

En ytterligare likhet mellan Elfenbenskusten och Ghana är att länderna har fritt tillträde till den europeiska marknaden enligt europeiska rådets reglering No 1528/2007.⁷² Regleringen innebär att länder som åtminstone har initierat förhandlingar om ett interimsavtal innan tidsfristen för EPA-förhandlingarna löpte ut i slutet på 2007, har fortsatt tillträde till den europeiska marknaden.⁷³ Föreskriften är provisorisk och antogs på EU-kommissionens förslag för att länder som i slutet av 2007 inte hade ratificerat eller implementerat ett EPA-avtal inte skulle drabbas av en omställning med tullavgifter för att exportera till EU.⁷⁴ Minimikravet var således att länderna skulle ha initierat förhandlingar om ett interimsavtal.⁷⁵ För Elfenbenskusten och Ghana innebär det i praktiken att länderna åtnjuter samma rättigheter gentemot EU vad gäller tillträde till den europeiska marknaden då båda länderna åtminstone har initierat förhandlingar om ett interimsavtal. Elfenbenskusten som har signerat interimsavtalet, har inte tagit några vidare steg med ratificering och implementering, varför interimsavtalet inte har någon egentlig verkan. Det finns ingen borte tidsgräns för hur länge denna provisoriska reglering ska gälla, men enligt artikel 1 i regleringen ska länder som inte vidtar några åtgärder för att ratificera avtalet, fräntas marknadstillträdet.⁷⁶

En rimlig tanke är också att innehållet i respektive interimsavtal skulle kunna förklara varför båda länderna har agerat olika. Men innehållet i ländernas respektive interimsavtal med EU är i princip likadant. Både Elfenbenskusten och Ghana ska bl.a. liberalisera ca 80 % av sina marknader.⁷⁷ Skillnaden ligger i vilka delar av den egna marknaden och vilka varor som länderna vill skydda. Båda länderna har låtit öppna upp marknader där de själva inte har någon egen produktion (t.ex. industrimaskiner) emedan länderna har valt att skydda produktionen av bl.a. kött, grönsaker och socker.⁷⁸ Vidare har både Elfenbenskusten och Ghana liknande handelsvaror med EU nämligen jordbruksprodukter som kakao, ananas,

---

⁷¹ EU's Export Helpdesk: "Import tariffs for Nigeria"

⁷² Council Regulation (EC) No 1528/2007.

⁷³ Cotonouavtalet artikel 37

⁷⁴ Council Regulation (EC) No 1528/2007, artikel 3, punkt 1

⁷⁵ Ibid. artikel 2, punkt 2

⁷⁶ Council Regulation (EC) No 1528/2007, artikel 2

⁷⁷ EU-kommissionen: "Fact sheet on the interim EPA: West Africa: Ivory Coast and Ghana", November 2011

⁷⁸ Ibid.

bananer men även behandlad fisk.⁷⁹ Elfenbenskusten är en av världens främsta kakaoproducenter och inkomsterna från kakaosexporten utgör ungefär 20 % av landets budget, vilket betyder att det är en viktig inkomstkälla.⁸⁰ Detta innebär att båda länderna och särskilt Elfenbenskusten är beroende av att exportera sina produkter till EU – tullfritt. Alternativet till ett interimsavtal skulle för båda länderna vara att exportera under GSP. Genom att exportera under GSP får länderna exportera vissa varor tullfritt. Problemet är dock att kakaoprodukter och behandlad fisk inte omfattas av GSP, vilket gör att inkomstbortfallen skulle vara stora.⁸¹ Således befinner sig både Elfenbenskusten och Ghana i praktiken i samma situation även om Elfenbenskusten har signerat interimsavtalet. Elfenbenskustens signatur innebär i sammanhanget att landet förbinder sig att vidta åtgärder för att ratificera avtalet, och Ghanas initierade förhandlingar innebär att landet är intresserat av att gå vidare med till att sluta ett avtal.

Även om likheterna mellan Elfenbenskusten och Ghana är många, finns det skillnader mellan länderna. Det är svårt att på förhand sia om vilken skillnad som skulle kunna vara en förklarande orsak till varför utfallet har varit olika. I enlighet med förhandlingsteorier som framhåller *inrikespolitik*⁸², *kultur (minnen)*⁸³ och *tillgång till information*⁸⁴ som väsentliga förklaringsfaktorer till varför förhandlingar slutar i avtal eller ej, avser jag ta fasta på dessa och fokusera på nämnda faktorer för att besvara min forskningsfråga. Det finns anledning att tro att ovannämnda förklaringsfaktorer kan förklara paradoxen mellan Elfenbenskusten och Ghana då det på förhand finns givna skillnader mellan länderna som bl.a. att länderna är forna kolonier till olika kolonialmakter; Frankrike och Storbritannien. Det faktum att olika kolonialmakter har styrt länderna, kan sätta avtryck i ländernas nuvarande politik och förhållningssätt till respektive kolonialmakt och inte minst till EU. Frankrikes sätt att styra sina kolonier är känt för att vara centralstyrt och mer kontrollerande till skillnad från briterens styrsätt som gav mer självbestämmande åt kolonierna.⁸⁵ Olikheterna återfinns också i ländernas politiska situation. Ghana är en förhållandevis stabil demokrati jämfört med andra

---

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Telefonintervju med EPA-förhandlare för EU-kommisionen 2008-2013, 13 december 2012

⁸¹ Ibid.

⁸² Putnam (1988) s. 442.

⁸³ Elgström (2005) s.184-185.

⁸⁴ Dupont, Christophe & Faure, Guy - Olivier (2002) "The Negotiation Process" in *International negotiation. Analysis, approaches, issues* 2nd ed Victor Kremenyuk (ed.) s. 39

⁸⁵ Intervju med Joakim Löfvendahl, handläggare för Elfenbenskusten på UD, 14 december 2012, Stockholm

afrikanska länder medan Elfenbenskusten har präglats av inbördeskrig och oroligheter sedan 2002, vilket ger anledning att tro att den inrikespolitiska aspekten kan förklara paradoxen.⁸⁶

2.2 Avgränsning

Undersökningen avgränsar sig till att undersöka och jämföra två analysenheter; Elfenbenskustens och Ghanas förhandlingar och motiv till respektive beslut. Anledningen till varför jag stannar vid att endast undersöka dessa två länder är att paradoxen finns mellan just dessa. Den tidsmässiga avgränsningen görs från 2008 till januari 2013. Anledningen till detta är att tidsfristen för EPA-förhandlingarna gick ut i december 2007 då förhandlingsgrupperna hade möjlighet att ingå regionala avtal med EU om EPA. Därefter övergick de regionala förhandlingarna till enskilda länder, varför möjligheten att skriva på ett interimsavtal som enskilt land blev möjligt först då. Från EU:s sida fanns ingen uttalad borte tidsgräns för när interimsavtalen senast skulle vara påskrivna. Interimsavtalen var en tillfällig lösning och syftet var att vederbörande länder skulle gå vidare till EPA, varför ingen tidsgräns bedömdes nödvändig.⁸⁷ Vidare låter jag avgränsa undersökningen till handelsfrågor. Det är ingen vid jämförelse i den bemärkelsen att jämförelsen övergår till andra ämnesområden.

2.3 Samtalsintervjuer

För att besvara forskningsfrågan har jag valt att genomföra intervjuer. Intervjuerna är av karaktären *semistrukturerade samtalsintervjuer*.⁸⁸ Det är en intervjumetod som utgår från förberedda och öppna frågor för att ge informanten utrymme att resonera kring ämnet vid besvarandet av frågorna.⁸⁹ Denna datainsamlingsmetod har varit nödvändig då informationen om mitt fokusområde har varit bristfällig. Befintlig information har främst fokuserat på huruvida EPA-avtalen är gynnsamma eller ej för AVS-länderna, samt kritik mot avtalens utformning och innehåll. Därför har min bedömning varit att intervjuer varit det enda sättet att få kunskap om förklaringar till paradoxen.

Flexibiliteten är intervjumetodens attraktion, vilken bidrar till att samtalet låter sig styras av följdfrågor och utsvävningar därtill. På så sätt har jag haft möjlighet att generera nya idéer, frågor och insikter som har drivit arbetet framåt. Det är just denna flexibilitet som är

---

⁸⁶ Utrikespolitiska institutet: Landguiden, Elfenbenskusten, Modern historia.

⁸⁷ Intervju med Carin Lindunger, ämnesråd för handelsfrågor på UD, 19 december 2012, Stockholm

⁸⁸ Bryman, Alan (2004) "Social Research Methods" 2nd ed. s. 319

⁸⁹ Ibid. s.324-325

intervjumetodens styrka och som är bra för mitt syfte att förklara paradoxen mellan Elfenbenskusten och Ghana. Till skillnad från frågeundersökningar där specifika frågor ställs och motsvarande svar förväntas, har jag genom samtalsintervjuer tillåtit föra ett tämligen öppet samtal med möjlighet att registrera oväntade svar.⁹⁰ Möjligheten att registrera oväntade svar är gynnsamt för validiteten då sannolikheten är större att jag mäter det jag avser mäta, än vad fallet hade varit med förbestämda svar för informanten att välja mellan.⁹¹ En ytterligare fördel med semistrukturerad intervjumetod är att man genom samtalet åstadkommer rika och detaljerade svar som man annars inte hade kunnat tillgodogöra sig genom frågeundersökningar.⁹² En svårighet som omnämns i metodlitteraturen beträffande semistrukturerade samtalsintervjuer är att kodningen och analysarbetet kan försvåras på grund av just flexibiliteten att låta intervjun ta form efter samtalet.⁹³ Jag har dock låtit strukturen av analysen följa teorin, då det är en teorikonsumerande undersökning. Annan förekommen kritik mot intervjuer som datainsamlingsmetod är att det skapade materialet är subjektivt samt saknar validitet då det bygger på subjektiva intryck.⁹⁴ Den mesta subjektiviteten frånkommer jag då jag intervjuar fler personer än en, varigenom jag får möjlighet att stämna av informationen och därigenom uppnå objektivitet. Subjektiviteten som sådan är något som man aldrig helt kommer ifrån, oavsett datainsamlingsmetod. Vad gäller validiteten, hävdar jag tvärt emot kritiken, att jag genom att ställa tämligen öppna frågor ges goda möjligheter att säkra validiteten eftersom att jag kan fråga efter precis det jag vill mäta.

Första kontakten med informanterna tog jag, i enlighet med Goldstein och gängse metodlitteratur, genom att skicka formella brev via e-post samt faxa.⁹⁵ I brevet tog jag upp att informanterna skulle behandlas anonymt om de så önskade, vilket kan ha varit en bidragande faktor till att de ställde upp. Det var således inte alltför svårt att få kontakt med personerna - som mest behövde jag göra en uppföljning via telefon med två av informanterna. Den erbjudna anonymiteten kan även ha bidragit till att få tillgång till information som jag annars inte hade kunnat få. Att vissa har valt att vara anonyma i intervjun ser jag inte som ett problem då det är deras särskilda erfarenheter som är av intresse för min studie snarare än

---

⁹⁰ Se bl.a. Esaiasson m.fl. (2005) s. 279 & Bryman (2004) s. 319

⁹¹ Aberbach, D. Joel & Rockman A. Bert (2002) "Conducting and Coding Elite Interviews" *Political Science and politics* s. 674

⁹² Bryman (2004) s. 319

⁹³ Bryman (2004) s. 147

⁹⁴ Brinkmann, Svend & Kvale Steinar (2009) "Den kvalitativa forskningsintervjun" s. 184

⁹⁵ Se bl.a. Goldstein, Kenneth (2002) "Getting in the door: Sampling and completing Elite interviews" *Political Science & Politics*, issue 4, s. 671 och King, Nigel & Horrocks Christine (2010). "Interviews in Qualitative Research" s. 30-32.

deras personer. Däri ligger också skillnaden mellan respondentintervjuer och informantintervjuer.⁹⁶ Anonymiteten är emellertid problematisk då läsaren inte kan dubbelkolla materialet, varmed trovärdigheten rubbas en aning.⁹⁷ I den mån det har varit möjligt har jag med utgångspunkt i intervjuerna, arbetat vidare för att på andra sätt styrka det som har sagts – s.k. triangulering.⁹⁸

Tre av intervjuerna genomfördes via telefon med anledning av rumsliga begränsningar - jag befann mig i Stockholm och de i Bryssel och Sydkorea - och tre av intervjuerna genomfördes på Utrikesdepartementet (UD) i Stockholm. Telefonintervjuerna skiljde sig inte avsevärt från intervjuerna "face to face", förutom att kommunikationen genom kropps- och ansiktsuttryck blev lidande. Intervjuerna pågick mellan 30 och 60 minuter varför intervjuernas struktur var sådan att jag började med mina viktigaste frågor för att sedan gå vidare med mindre viktiga frågor.⁹⁹ Alla intervjuer spelades in och ett löfte gavs redan i introduktionsbrevet att materialet skulle behandlas konfidentiellt. Det finns en klar nackdel med att låta spela in intervjuerna, nämligen att informanterna kan känna sig hämmade och därmed bli försiktiga i sina svar.¹⁰⁰ Med det i beaktande lät jag ändå göra inspelningar, särskilt med hänsyn till att jag ställde öppna frågor som i många fall resulterade i följdfrågor. En semistrukturerad intervju med öppna frågor kräver full närvaro och uppmärksamhet av den som genomför intervjun så att intressanta resonemang kan följas upp med följdfrågor.¹⁰¹ Utan en inspelning hade jag nödgats ta minnesanteckningar vilket hade riktat min fokus på att föra anteckningar istället för att följa informanternas resonemang och att ställa följdfrågor.¹⁰² Även för att kunna urskilja nyanser och förstå vad som sagts mellan raderna har det varit viktigt att kunna tillgå allt som har sagts. Ofta är det först efter intervjun som sammanhangen har utkristalliserats och särskilt i förhållande till de andra intervjuerna. Saker som jag i intervjusituationen har ansett betydelselösa, har vid transkriberingen och senare genomgång visat sig vara viktig information. Sammantaget har fördelarna övervägt nackdelarna varför inspelning av intervjuerna var att föredra.

---

⁹⁶ Esaiasson m.fl. (2005) s. 253

⁹⁷ King & Horrocks (2010) s.120

⁹⁸ Ibid. s. 164

⁹⁹ Leech, L.Beth. (2002) "Asking Questions: Techniques for Semistructured interviews" *Political Science & Politics*, issue 4, s. 666

¹⁰⁰ King & Horrocks (2010) s. 44-45

¹⁰¹ Leech (2002) s. 667

¹⁰² King & Horrocks (2010) s. 47

2.4 Val av intervjupersoner

Vid informantintervjuer grundar sig urvalet av intervjupersoner på det som kallas ”centralt placerade”.¹⁰³ Informanten ska bidra med information om hur en specifik situation förhåller sig, då denna har varit närvarande eller har särskilda kunskaper om situationen¹⁰⁴. Därför har det varit viktigt för mig att komma i kontakt med personer som hade närvarat vid interimsförhandlingarna eller på andra sätt har särskilda kunskaper på området.¹⁰⁵

Xavier Coget var EPA-förhandlare för EU-kommissionens räkning mellan 2006 och 2009. Coget förhandlade med både Elfenbenskusten och Ghana, varför det har varit synnerligt värdefullt att få intervju honom. Eftersom att han var förhandlare under den tiden som jag intresserar mig för besitter han förstahandsinformation som jag inte på något annat sätt hade kunnat tillgodogöra mig. En fördel med att intervju Coget är vidare den position han befann sig i; han kan bidra med perspektiv från båda förhandlingsparterna. En risk är dock att Coget, omedvetet, kan efterhandskonstruera förhandlingssituationen, då jag intervjuade honom 3 år efter att han lämnade sitt jobb som förhandlare. Detta kan leda till att han förmedlar en bild som han minns och inte som den var. Trots detta är styrkan med informationen förvärvat genom en intervju med honom, hans centralitet i förhållande till förhandlingarna, varför jag betraktar honom som en viktig informationskälla. Jag hade även möjlighet att intervju ytterligare en förhandlare för EU-kommissionens räkning. I uppsatsen förblir personen anonym. Personen arbetade som förhandlare med Elfenbenskusten och Ghana under perioden då förhandlingarna pågick. Av samma anledning som jag fann det värdefullt att intervju Coget, motiveras valet av att intervju denna person. Därtill gav det mig en möjlighet att se på frågan genom två olika personer som har haft samma position. Även om nämnda informanter hade samma befattning, bidrog dessa med olika svar vid intervjuerna. Svaren var inte av karaktären rätt eller fel, utan snarare erhöll jag information som kompletterade varandra. Därutöver är min uppfattning att forskningsfrågan, paradoxen, är en fråga som förhandlarna inte själva hade beaktat förrän vid intervjun, vilket dels tyder på att det inte finns en enhetlig analys i frågan från kommissionens sida, men dels även relevansen i min forskningsfråga – något som Coget uttryckte.¹⁰⁶

---

¹⁰³ Esaiasson m.fl. (2005) s. 286

¹⁰⁴ Ibid. s. 253

¹⁰⁵ Se lista över informanterna i kapitel 7 (Källförteckning)

¹⁰⁶ Telefonintervju med Xavier Coget, EPA-förhandlare för EU-kommissionen 2006-2009, 3 december 2012

För att få in Ghanas perspektiv i undersökningen intervjuade jag en representant från Ghanas ambassad i Bryssel. Denne förblir också anonym i föreliggande uppsats. Valet att intervjua vederbörande föll sig tämligen naturligt då ambassaden i Bryssel har en regelbunden kontakt med EU:s institutioner och i kontakt med dessa ska företräda landets intressen på bl.a. handelsområdet. Intervjun med Ghanas representant genomfördes efter en uppringning, för denne oväntat, då jag inte hade fått mitt utskickade e-post och fax besvarat. Informanten var oförberedd vid intervjun om än att denne hade tagit del av min e-post. Intervjusituationen var sådan att informanten uppgav felaktig information då denne menade att Ghana visst hade undertecknat ett interimsavtal, när landet endast har initierat förhandlingar om ett sådant. Efter en kort diskussion i frågan, kunde vi dock enas om att Ghana endast har initierat förhandlingar. Situationen signalerar om två angelägna saker värda att nämna; komplexiteten med EPA-förhandlingarna som förvillar parter som i allra högsta grad är berörda, samt trovärdigheten i informantens uttalanden. Bortsett från den inledande förvirringen, fortlöpte intervjun smidigt och trovärdigheten kunde fastställas genom att informationen kontrollerades med andra källor.

Joakim Löfvendahl, handläggare för Elfenbenskusten på UD, samt Per Carlson, Sverigebaserad ambassadör för Elfenbenskusten intervjuades också för uppsatsens ändamål. Löfvendahl och Carlson intervjuades vid samma tillfälle, något som jag bedömer inte har påverkat innehållet, tvärtom blev samtalet fylligare då den ena personens uttalande kunde kompletteras av den andra och viceversa. Carlson har tidigare varit stationerad i Elfenbenskusten och kunde med sin erfarenhet från landet bidra med insikter om landets postkoloniala politik. Då Löfvendahl är handläggare för Elfenbenskusten bidrog även han med politiska analyser av landet samt dess relation till EU. Carin Lindunger, ämnesråd på Internationella handelsenheten (IH) på UD, intervjuades också. Som ämnesråd på IH bidrog Lindunger med sina särskilda kunskaper om EPA-förhandlingarna och därtill med motiven till EU-kommissionens agerande.

Därutöver kontaktade jag Elfenbenskustens ambassad i Bryssel, av samma anledning som för Ghana, men p.g.a. språkliga begränsningar från båda hållen, var framgången obefintlig. Av den anledningen gjordes inga vidare försök att intervjua någon representant för Elfenbenskusten. För uppsatsens del innebär det att Elfenbenskustens eget perspektiv på EPA-förhandlingarna uteblir, vilket skapar ett litet tomrum med tanke på att Ghanas perspektiv är

representerat. Tomrummet har emellertid uppvägts av relevant och tillräcklig information från andra källor och därmed har jag undkommit en obalans.

3. Teoretiska utgångspunkter

Förklarandet av paradoxen mellan Elfenbenskusten och Ghana står i centrum för min studie och således är teoriavsnittets funktion, i enlighet med teorikonsumerande studier, att presentera relevanta verktyg som hjälper mig att analysera förhandlingarna mellan EU och Elfenbenskusten och Ghana. Nedan diskuteras faktorer som påverkar förhandlingsprocesser och som jag har sammanfattat som *Inrikespolitiska aspekter*, *Miljömässiga aspekter* samt *Strukturella aspekter*.

3.1 Inrikespolitiska aspekter vid förhandlingar

För att förstå internationella relationer och förhandlingar är det nödvändigt att fokusera på strategier som förhandlingsparterna använder gentemot varandra samt att vara lyhörd mot inrikespolitiska röster. Peter Katzenstein menar att syftet med alla utrikespolitiska strategier är att förena inrikespolitiska intressen med utrikespolitiska mål.¹⁰⁷ Det är således viktigt för förhandlare att beakta inrikespolitiska intressen och samtidigt förhålla sig till pressen från internationellt håll. Inrikespolitiska intressen kan göra sig hörda från partier, sociala klasser, intressegrupper, lagstiftare, folkopinion och även samhällseliga institutioner. Beslutsfattare och de som förhandlar har således en central roll vid förhandlingar då dessa är exponerade för den inrikespolitiska och utrikespolitiska sfären och ska medla mellan respektive intressen.¹⁰⁸ Robert Putnam resonerar kring internationella förhandlingar som ett spel på två nivåer; den internationella nivån och den nationella nivån. Den internationella nivån kännetecknas av att stater försöker maximera förmågan att tillfredsställa inrikespolitiska intressen och samtidigt minimera konsekvenserna utrikespolitiskt. Den nationella nivån karaktäriseras av en intensiv kamp mellan aktörer som lobbar för sina intressen och försöker få makthavarna att anta deras ståndpunkter. Makthavarna i sin tur söker makten genom att bygga gynnsamma allianser med dessa intressegrupper.¹⁰⁹ Utifrån detta spel är förhandlingssituationen komplex, då ett drag på den internationella nivån kan vara rationellt samtidigt som samma drag kan vara irrationellt på den nationella nivån eller vice versa. Beslutsfattare kan, enligt Putnam, således inte bortse

---

¹⁰⁷ Putnam (1988) s. 431

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Putnam (1988) s. 431

från spelet utan är pressade att förhandla fram en lösning som kan accepteras av motparten och av aktörer på den inrikespolitiska arenan.¹¹⁰ Det sägs ibland att varje internationell förhandling ger upphov till minst tre nya förhandlingar: en mellan förhandlingsparterna och en internt hos vardera förhandlingspart.¹¹¹ Detta belyser den interna processen som är minst lika viktig för internationella förhandlingar. The vinnande konceptet i internationella förhandlingar är således beroende av intressen, koalitioner och institutioner på den interna arenan och inte bara av förhandlingar med motparten vid förhandlingsbordet på det internationella planet.¹¹² För Elfenbenskustens och Ghanas del är det relevant att se närmare på den interna arenan för att undersöka om förklaringarna till paradoxen kan finnas där, eftersom att det är känt att Ghana är en stabil demokrati och Elfenbenskusten har kantats av oroligheter.

3.2 Miljömässiga aspekter vid förhandlingar

Precis som Crump skriver, kan utfallet av en förhandling förklaras av olika faktorer, däribland den interna dynamiken.¹¹³ Men enligt Crump bör även miljön och kontexten i vilken förhandlingen genomförs beaktas för att helhetsförståelsen ska bli komplett. I sin artikel *Negotiation Process and Negotiation Context* ställer han frågan huruvida miljön och kontexten faktiskt spelar någon roll för utgången av en förhandling.¹¹⁴ Han studerar förhandlingar mellan bl.a. EU–Chile och USA–Chile och drar slutsatserna att förhandlingsmiljön är viktig till den grad att den har förmåga att hämma eller tvärtom gynna förhandlingsparternas intressen.¹¹⁵ Även Jacob Bercovitch är enig med Crump om kontextens relevans vid medlingssituationer och hävdar att alla sociala processer sker i sociala miljöer som präglas av normer och förväntningar. Som exempel nämner Bercovitch ett reglerat förhållande mellan en arbetstagare och en arbetsgivare; en miljö där det finns tydliga riktlinjer för hur en konflikt ska lösas, emedan en miljö som är oreglerad – krig mot terrorn – inte tillhandahåller regler för hur en konflikt ska lösas, varför olika lösningar prövas fram.¹¹⁶ L.N Rangarajan, som också inser omgivningens betydelse vid förhandlingar, menar att miljön

---

¹¹⁰ Ibid. s. 434

¹¹¹ Jönsson, Christer (2002) "Diplomacy, Bargaining and Negotiation" in *Handbook of International Relations* Carlsnaess, Walter E., Risse, Thomas & Simmons, Beth A. (ed.) s.226

¹¹² Ibid.

¹¹³ Crump, Larry (2011) "Negotiation Process and Negotiation Context" *International Negotiation* 16 (2011) s. 197

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Crump (2011) s. 225

¹¹⁶ Bercovitch Jacob (2011) "Theory and Practice of International Mediation" s. 8

bidrar med referenspunkter som underlättar processen att fortskrida.¹¹⁷ Jag låter mig tolka Rangarajans förståelse av miljön som den faktiska stämningen runt förhandlingsbordet och förhandlarnas relation till varandra; formella såväl som informella.

Kulturen mellan de förhandlande parterna är också en relevant faktor att ta hänsyn till för att förstå förhandlingsprocesser och dess resultat, hävdar Raymond och Kegley. De menar att sannolikheten är större att konflikthanteringen blir framgångsrik om kulturskillnaderna mellan parterna är liten.¹¹⁸ Vad är då kultur? Även om begreppet refererar till något diffust och termen som sådan är svårdefinierad, råder det en enighet kring att kultur är någonting som uppbärs av ett samhälle och inte av en individ.¹¹⁹ Kultur kan förstås som normer, värderingar och ideologiska utgångspunkter som formar förhandlarenas sätt att tänka och agera.¹²⁰ Oliver-Guy Faure och Gunnar Sjöstedt definierar kultur på följande sätt:

*A set of shared and enduring meanings, values and beliefs that characterize national, ethnic, or other groups and orient their behavior.*¹²¹

Människor präglas oundvikligt av kulturen (eller kulturer) i det samhälle de lever i. En gemensam kulturell bakgrund underlättar således kommunikationen.¹²² På så sätt kan det uppstå en kulturkrock när människor från olika samhällen och kulturer möts vid förhandlingar, något som kan påverka förhandlingsresultatet negativt. Faure menar att kulturen hela tiden finns närvarande och att den subtilt påverkar förhandlingar, den är inte synlig men finns ändå där.¹²³ Kulturens subtila influens kan emellertid göra det svårt att mäta graden av inverkan kulturen har.

Miljö och kultur betraktar jag inte som två helt olika fenomen utan snarare som två näraliggande begrepp. Jag låter mig förstå begreppet (förhandlings)miljö som en näraliggande

---

¹¹⁷ Rangarajan (1985) s. 9

¹¹⁸ Raymond, Gregory A. & Kegley, Charles W. Jr, (1985) "Third Party Mediation and International norms: A test of two models" *Conflict Management and Peace Science* 9, s. 38

¹¹⁹ Bercovitch, Jacob & Elgström, Ole (2011) "Culture and international mediation: an empirical assessment" in *Theory and Practice of International Mediation* s. 229

¹²⁰ Dupont, Christophe & Faure, Guy - Olivier (2002) "The Negotiation Process" in *International Negotiation Analysis, Approaches Issues* 2nd Kremenjuk, Victor (ed.) s. 47

¹²¹ Faure, Guy - Olivier & Sjöstedt, Gunnar (1993) "Culture and negotiation" in *Culture and negotiation: The resolution of Water Disputes*, Faure Guy - Olivier & Rubin, Jeffrey, Z. (ed.) s. 3

¹²² Jönsson (2002) s. 226

¹²³ Faure, Guy-Olivier (2002) "International Negotiation: The Cultural Dimension" in *International Negotiation Analysis, Approaches Issues* Kremenjuk, Victor (ed.) s. 403

kontext som befinner sig i ett större sammanhang av en kultur och på så sätt menar jag att kulturen i allra högsta grad präglar förhandlingsmiljön. Förhandlingsmiljön färgas av kulturens normer och regler. Beträffande Elfenbenskusten och Ghana är det angeläget att undersöka huruvida länderna skiljer sig åt i dessa avseenden och om det således kan förklara paradoxen, då ländernas normer och kultur präglas av kolonialtiden. I avseendet är det viktigt att påpeka att länderna var koloniserade av olika kolonialmakter – fransmän och briter.

Därutöver är människors beteenden och föreställningar om världen färgat av tidigare erfarenheter. I termer av förhandlingsprocesser betraktar Rangarajan minnen från det förflutna som särskilt influerande i en förhandlingsprocess.¹²⁴ Rangarajan är inte ensam om att hävda detta, utan även Bercovitch gör gällande att parternas konflikt sällan är en isolerad händelse.¹²⁵ Konflikten, eller relationen, mellan parterna, har med stor sannolikhet en historia och förmodligen också en framtid. Förflutna händelser kan inte isoleras från en aktuell situation varför tidigare händelser kommer att inverka på förhandlingspositionerna.¹²⁶ En anledning till varför förhandlingar inte lyckas komma till stånd kan därför vara att de inblandade aktörerna i en förhandling (både individer och kollektiv) har minnen från tidigare händelser. En aktuell förhandlingsprocess kan av den ena förhandlingsparten ses som en repetition av föregående orättvisor som skapar en skepsis i den föreliggande förhandlingen.¹²⁷ Den som drabbas i en förhandlingssituation är den som bär på negativa minnen från det förflutna. Negativa minnen påverkar särskilt förtroendet för och trovärdigheten till motparten.¹²⁸ Enligt Pruitt bidrar förtroende mellan parterna till att problemlösningen uppfattas som genomförbar. Förtroendet skapar förväntningar att motparten har en ambition att finna lösningar som motsvarar den andres intressen.¹²⁹ För att bedöma den tidigare relationen mellan förhandlingsparter delas karaktären på förhållandet in i fem kategorier, där den ena ytterligheten är vänlig och den andra konfliktfylld.¹³⁰ Studier har visat att sannolikheten är dubbelt så stor att avtal sluts om parterna tidigare har haft en vänlig relation, medan sannolikheten minskar till hälften om parternas relation har kantats av flera konflikter.¹³¹ I relation till min forskningsfråga finns det därför all anledning att

---

¹²⁴ Rangarajan (1985) s.71

¹²⁵ Bercovitch (2011) s. 41

¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ Rangarajan (1985) s. 9

¹²⁸ Rangarajan (1985) s. 85

¹²⁹ Pruitt, G. Dean (1983) "Strategic Choice in Negotiation" *American Behavioral Scientist*. Vol. 27, 2 s. 181-182

¹³⁰ Bercovitch (2011) s. 41

¹³¹ Bercovitch (2011) s. 41

uppmärksamma Elfenbenskustens och Ghanas relation till deras forna kolonialmakter och studera hur erfarenheterna från kolonialtiden kan ha påverkat ländernas nuvarande syn på EU vid EPA-förhandlingarna och därtill ambitionen att skriva på ett interimsavtal.

Minnen, kultur och miljö ser jag som tre delar som hänger nära samman och som påverkar varandra. Tidigare erfarenheter färgar av sig på kulturen, samtidigt som kulturen i sin tur påverkar miljön i vilken förhandlingarna sker. Därför slår jag samman dessa tre delar till en och kallar den för *Miljömässiga aspekter*.

3.3 Strukturella aspekter vid förhandlingar

Förutom inrikespolitiska och miljömässiga faktorer, bör även strukturella aspekter som tid och tillgång till information beaktas vid analysen av förhandlingar.¹³² Förhandlingar går ut på att kommunicera sina ståndpunkter till förhandlingsparten. Genom upprepad kommunikation och möten mellan förhandlingsparterna är syftet att påverka motståndarens uppfattning. Tidsaspekten blir härvid viktig då tidsramen anger i vilken utsträckning parterna har möjlighet att kommunicera och påverka varandra – helt enkelt förhandla.¹³³ Finns det ingen rimlig tid för detta kan förhandlingarna bli stillastående.

Tidsaspekten hänvisar även till en tidsmässig mogenhet som krävs för att förhandlingsprocessen ska resultera i ett avtal. Mogenheten refererar till en särskild tid när parterna ser möjligheter att ändra sina positioner för att sluta ett avtal.¹³⁴ Att välja den rätta tiden för förhandlare att flytta sina positioner och föreslå lösningar är avgörande. Om ett förslag läggs för tidigt är risken att motparten avvisar förslaget i hopp om att få ut mer av förhandlingen. Om förslaget däremot läggs för sent är risken att förhandlingarna har pågått för länge och att motparten inte vill gå med på förslaget.¹³⁵

I förhållande till min forskningsfråga är det relevant att se närmare på hur tiden har påverkat förhandlingar med Elfenbenskusten och Ghana. De regionala EPA-förhandlingarna påbörjades 2002 och i enlighet med Cotonouavtalet skulle förhandlingarna vara avslutade den 31:a december 2007. Då utsikterna för att ingå ett regionalt EPA-avtal inom tidsramen såg negativa ut gavs Elfenbenskusten och Ghana möjligheten av EU att enskilt ingå interimsavtal

---

¹³²Dupont & Faure (2002) s. 47, s. 53-55

¹³³Rangarajan (1985) s. 64

¹³⁴Dupont & Faure (2002) s. 55

¹³⁵Ibid.

för att på så sätt behålla marknadstillträdet till den europeiska marknaden.¹³⁶ Kravet var då att Elfenbenskusten och Ghana åtminstone skulle ha påbörjat förhandlingar om ett interimsavtal innan 31:a december 2007, vilket innebär att förhandlingarna pågick i ungefär två månader.¹³⁷ Därmed var omständigheterna tidspressade, vilket gör det angeläget att undersöka hur Elfenbenskusten och Ghana har påverkats av dels tidspresen och dels omställningen från regionala till enskilda förhandlingar.

Förutom tid, är förhandlarnas tillgång till information en avgörande omständighet som bidrar till hur utgången av en förhandling blir. En förhandlare bör med fördel ha tillgång till information om förhandlingssituationen, vad som står på spel för egen del och för motpartens del samt motpartens intressen, värderingar och medel.¹³⁸ Med en bristande kunskap om sin egen och motpartens kapacitet ökar sannolikheten att bedömningar görs på felaktiga grunder. Dupont och Faure skiljer på tre typer av information; privat, hemlig och allmän.¹³⁹ Att ha privat information om sin motpart ger fler möjligheter och ökar styrkan i relationen mellan parterna. Hemlig information, d.v.s. information som motparten inte vet att du förfogar över, ger ett övertag i förhandlingarna. Allmän information som båda parterna har tillgång till bidrar med effektivitet till förhandlingarna.¹⁴⁰ Enligt Rangarajan kantas förhandlingar av informationsasymmetri som bidrar till maktobalanser mellan parterna i förhandlingen.¹⁴¹ Ju bättre maktbalansen är mellan förhandlingsparterna desto större är chanserna att förhandlingarna är effektiva. I situationer där maktobalansen däremot är skev, är den starkare parten inte beredd att kompromissa.¹⁴² Vad avser Elfenbenskusten och Ghana är det intressant att undersöka hur ländernas tillgång till information har sett ut. Givet är redan att EU har bättre förhandlingskapacitet gentemot båda länderna, men det är snarare angeläget att se närmare på om det har funnits en asymmetri mellan länderna.

Eftersom att tidsbegränsningar och tillgång till information påverkar förhandlingsstrukturen benämner jag dessa med det samlade begreppet *strukturella aspekter*. Relevansen i att se närmare på strukturella aspekter för undersökningens syfte är att EPA-förhandlingarna i sin

---

¹³⁶ Telefonintervju med Xavier Coget, 3 december 2012

¹³⁷ Ibid.

¹³⁸ Dupont & Faure (2002) s. 53

¹³⁹ Ibid.

¹⁴⁰ Ibid.

¹⁴¹ Rangarajan (1985) s. 8

¹⁴² Bercovitch (2011) s. 41

helhet har präglats av tidspress och i synnerhet när interimsavtalen kom på tal.¹⁴³ Vikten av att undersöka tillgången till information motiveras med, som Rangarajan hävdar, att förhandlingar präglas av informationsasymmetri.¹⁴⁴ Det är därför fullt rimligt att utreda om Elfenbenskustens och Ghanas tillgång till information har skiljt sig åt. EU:s maktövertag gentemot Elfenbenskusten och Ghana råder det föga tvivel om, men däremot är det intressant att jämföra Elfenbenskusten och Ghanas relativa informationsasymmetri gentemot EU. Hur har länderna belagt sina förhandlingspositioner gentemot EU?

Sammantaget tar strukturella aspekter fasta på tid och tillgången på information. Om än att tidsomfattningen har varit lika för båda länderna kan omfattningen ha påverkat länderna på olika sätt.

4. Bakgrund: förhandlingsstrukturer och intressen

I följande avsnitt tas det upp hur förhandlingarna mellan parterna har sett ut och därtill vilka intressen Elfenbenskusten och Ghana har i förhållande till EU. Detta är viktigt för förståelsen av varför EPA-avtalen är relevanta för undersökningsländerna.

4.1 Förhandlingsstrukturen i EU:s regionala förhandlingar

De regionala förhandlingarna mellan parterna sker på olika nivåer; chefsförhandlingar, seniora tjänstemän och tekniska experter. De olika förhandlingsnivåerna tjänar olika syften och förhandlarna på de olika nivåerna träffas olika ofta. På den högsta nivån, chefsnivån, är förhandlarnas uppgift att påbörja och sammanfatta varje förhandlingsfas. Det är på denna nivå som riktlinjerna för förhandlingarna utstakas. De seniora tjänstemännen träffas åtminstone två gånger per år och denna fas tar vid när framgång har skett på expertnivån. På expertnivån träffas förhandlarna varannan månad och i praktiken är det på denna nivå mycket av förhandlingarna sker. Därtill finns en särskild kontaktgrupp som främst sköter det administrativa med förhandlingarna samt förbereder och tillhandahåller parterna med rapporter. Förhandlingsparterna erkände behovet att inkorporera privata sektorn samt det civila samhället i förhandlingarna. Den privata sektorn och det civila samhället är inblandade vid alla förhandlingsnivåer och på både regionala och nationella möten. Detta innebär att det

---

¹⁴³ Telefonintervju med EPA-förhandlare för EU-kommissionen 2008-2013, 13 december 2012

¹⁴⁴ Rangarajan (1985) s. 8

från en och samma förhandlingspart finns många olika intressen att beakta och att ta hänsyn till.¹⁴⁵

4.2 Elfenbenskustens handelsintressen gentemot EU

Elfenbenskustens viktigaste näring är jordbruket som utgör närmare en fjärdedel (24,3%) av landets totala BNP.¹⁴⁶ Landets främsta inkomstkälla utgörs av kakaoproduktionen, som svarar för omkring 40 % av kakaon på världsmarknaden. Fisk, särskilt tonfisk, är också en viktig exportprodukt.¹⁴⁷ 37, 6 % av Elfenbenskustens export går till EU, följt av export till USA (11,9 %).¹⁴⁸ Importen från EU är något mindre och ligger på 26, 2 %.¹⁴⁹ EU är således en viktig handelspart för Elfenbenskusten, särskilt som exporten till EU står för drygt en tredjedel av landets totala export. Detta påvisar vikten för Elfenbenskusten att upprätthålla handeln med EU. Den främsta exporten som går till EU utgörs av kakao, behandlad fisk, samt bananer. Då dessa produkter är nödvändiga beståndsdelar av Elfenbenskustens ekonomi är det vitalt att handeln inte rubbas.¹⁵⁰ I dagsläget exporterar Elfenbenskusten tullfritt till EU:s marknad, men utan något nytt avtal (interimsavtal/EPA-avtal) är landet förpassat till att bedriva handel med EU under GSP. För Elfenbenskustens del innebär det att landets företagare inte skulle kunna exportera ovannämnda produkter tullfritt, eftersom Elfenbenskustens exportprodukter inte omfattas av GSP. Till följd skulle det få förödande konsekvenser för den ivorianska ekonomin.¹⁵¹

4.3 Ghanas handelsintressen gentemot EU

Precis som för Elfenbenskusten är jordbruket en viktig näring i Ghana; 27 % av landets BNP kommer ifrån jordbrukssektorn.¹⁵² På senare år har dock oljeutvinningen också kommit att få en betydande roll i landets ekonomi, men hittills utgör kakao tillsammans med guld en tredjedel av landets totala exportintäkter. Förutom kakao och guld exporterar Ghana även trävaror, mangan och diamanter.¹⁵³ Till skillnad från Elfenbenskusten är Ghanas ekonomi diversifierad i den meningen att handeln i större utsträckning än för Elfenbenskusten är spridd

---

¹⁴⁵ EU-kommissionen: "Road Map for Economic Partnership Agreement Negotiations between West Africa and the European Community" s. 9-11

¹⁴⁶ Utrikespolitiska Institutet: Landguiden, Elfenbenskusten: Ekonomi

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ EU-kommissionen: EU bilateral trade and trade with the world: Ivory Coast

¹⁴⁹ Ibid.

¹⁵⁰ Telefonintervju med EPA-förhandlare för EU-kommissionen 2008-2013, 13 december 2012

¹⁵¹ Ibid.

¹⁵² Utrikespolitiska institutet: Landguiden, Ghana, Ekonomi

¹⁵³ Ibid.

till fler handelspartner än med bara ett fåtal.¹⁵⁴ Även för Ghana är exporten till EU stor, 2011 uppgick exporten till EU till 51,1 %, medan importen från EU låg på 33,1 %.¹⁵⁵

Sammanfattningsvis har Elfenbenskusten och Ghana viktiga handelsintressen gentemot EU. Båda Exporterar liknade varor som bl.a. kakao. Detta påvisar vikten av EU som handelsparter, samt angelägenheten för länderna att förhandla om EPA-avtalen, eftersom att den tullfria exporten till den europeiska marknaden på lång sikt skulle utebli utan något befintligt avtal.

4.4. Den västafrikanska förhandlingsprocessen, från EPA till interimsavtal

Förhandlingarna mellan EU och Ghana och Elfenbenskusten om interimsavtal började med regionala förhandlingar om EPA-avtal mellan EU 2003.¹⁵⁶ ECOWAS är en regional sammanslutning av 15 länder i Västafrika (Benin, Burkina Faso, Kap Verde, Elfenbenskusten, Gambia, Ghana, Guinea Bissau, Guinea, Mali, Niger, Nigeria, Liberia, Sierra Leone, Senegal och Togo) som arbetar för en ekonomisk integration i regionen mellan länderna.¹⁵⁷ Förhandlingarna förväntades vara klara den 31 december 2007 för att kunna träda i kraft senast den 1 januari 2008.¹⁵⁸ Elfenbenskusten och Ghana företrädde således av ECOWAS i förhandlingarna om ett regionalt avtal som skulle slutas mellan EU och den västafrikanska förhandlingsgruppen.

Frågorna som EPA-förhandlingarna kretsade kring var följande:

- Upprättandet av ett frihandelsområde mellan ECOWAS och EU som överensstämmer med WTO:s regelverk. Frihandelsområdet ska gälla i tolv år fr.o.m. 1 januari 2008
- Behovet av att prioritera utvecklingsfrågor och fattigdomsbekämpning
- Fördjupning av integrationsprocessen i Västafrika
- Förbättring av konkurrensen för Västafrika
- Förbättrad tillgång på Västafrikanska exporten på den europeiska marknaden.¹⁵⁹

---

¹⁵⁴ Intervju med Per Carlson, Sverigebaserad ambassadör, och Joakim Löfvendahl handläggare för Elfenbenskusten, UD, 14 december 2012

¹⁵⁵ EU-kommissionen: EU bilateral trade and trade with the world: Ivory Coast

¹⁵⁶ ECOWAS företrädde även Mauretanien fastän Mauretanien inte ingår i ECOWAS.

¹⁵⁷ ECOWAS: "ECOWAS member states"

¹⁵⁸ Cotonouavtalet artikel 37

¹⁵⁹ EU-kommissionen: "Road Map for Economic Partnership Agreement Negotiations between West Africa and the European Community"

Fram till 2005 rörde sig EPA-förhandlingarna om att definiera metoder för hur implementeringen av EPA-avtalet skulle gå till. Därtill diskuterade parterna verktyg med vilka en fördjupad västafrikansk integration skulle kunna förverkligas. Under samma period förhandlades också mätmetoder för avtalets effekter. Sammantaget handlade perioden fram till 2005 om att undanröja de tekniska hindren för att kunna upprätta en frihandelszon mellan EU och Västafrika. Med start 2006 påbörjades arbetet med att ta fram ett utkast på ett EPA-avtal.¹⁶⁰

I oktober 2007, när tidsfristen för EPA-förhandlingarna så började lida mot sitt slut, konstaterade ECOWAS att ett regionalt avtal inte skulle hinna ingås mellan parterna innan årets slut. Därmed uppmanade ECOWAS EU att be WTO förlänga dispensklausulen som gav både Elfenbenskusten och Ghana förmånligt tillträde till den europeiska marknaden.¹⁶¹ EU-kommissionens svar blev dock att ge länderna i regionen en möjlighet att enskilt ingå ett interimsavtal med EU. Interimsavtalet var således en tillfällig lösning för att komma runt låsningen i EPA-förhandlingarna.

Eftersom att förslaget om interimsavtalen kom i oktober 2007 och tiden var knapp för Ghana och Elfenbenskusten att gå igenom processen att förhandla, signera och ratificera interimsavtalen erbjöds länderna en provisorisk lösning.¹⁶² Med kommissionens insikt om en utdragen ratificeringsprocess och i enlighet med artikel 2 i den nyantagna rådsförordningen No 1528/2007 gavs Ghana och Elfenbenskusten provisorisk tillgång till den europeiska marknaden genom endast initierandet av förhandlingar om ett interimsavtal.¹⁶³ Detta innebär att både Ghana och Elfenbenskusten genom ovannämnda rådsförordning kunde fortsätta exportera tull- och kvotfritt till EU efter den 31:a december 2007 genom initierandet av förhandlingar om ett interimsavtal. EU-kommissionen angav inte någon tidsgräns för när interimsavtalet senast skulle vara undertecknat, men däremot var kravet att länderna medgav sin vilja att förhandla vidare, genom att initiera förhandlingar om ett interimsavtal, innan den 31:a december 2007.¹⁶⁴ EU-förhandlaren från kommissionen uttryckte det på följande sätt:

---

¹⁶⁰ EU-kommissionen: "Road Map for Economic Partnership Agreement Negotiations between West Africa and the European Community"

¹⁶¹ Telefonintervju med EPA-förhandlare för EU-kommissionen 2008-2013, 13 december 2012

¹⁶² Ibid

¹⁶³ Council Regulation (EC) No 15/28/2007, Artikel 2

¹⁶⁴ Telefonintervju med EPA-förhandlare för EU-kommissionen 2008-2013, 13 december 2012

*They're almost in the same position, because whether they signed or didn't sign the real thing is whether they ratify or not. Neither of them ratified or implemented, so whether there is a signature on the agreement or not doesn't really matter in practical terms.*¹⁶⁵

Både Elfenbenskusten och Ghana ansåg sig behöva marknadstillträde till EU, varför båda länderna enskilt inledde förhandlingar med EU om interimsavtal.¹⁶⁶ Från det att både Elfenbenskusten och Ghana i december 2007 gav klartecken om att förhandla om ett interimsavtal, gick processen snabbt eftersom att länderna utgick från det utkast som låg till grund för EPA-avtalet och därmed behövde förhandlingarna inte börja om från början.¹⁶⁷ Det förklarar också varför Elfenbenskustens och Ghanas interimsavtal med EU är nästintill identiska. Ländernas interimsavtal är även kortare jämfört med de regionala EPA-avtalen eftersom en del punkter – däribland utvecklingssamarbetet – som EPA-avtalet tar upp inte behandlas i interimsavtalen. Enligt Lindunger var syftet med interimsavtalen från EU-kommissionens sida att Elfenbenskusten och Ghanas export till EU inte skulle störas abrupt och att länderna så småningom skulle ingå ett fullskaligt EPA-avtal.¹⁶⁸

Förhandlingarna fortsatte under 2008 och i slutet av året skrev slutligen Elfenbenskusten på interimsavtalet med EU den 28 november 2008, medan Ghana fortfarande inte hade skrivit på något avtal.¹⁶⁹

En viktig punkt som samtliga informanter medger har varit kritiskt för förhandlingarna är tidsaspekten. Som Xavier Coget nämner, var tidsaspekten kritisk eftersom det tvingade förhandlingarna att byta struktur; från regionala EPA-förhandlingar som sköttes av ECOWAS, till att enskilda länder företrädde sig själva vid förhandlingarna av interimsavtalen.¹⁷⁰ Strukturförändringarna vid förhandlingarna föranledde förvirring för Elfenbenskusten och Ghana att förstå vad som hände. Det korta tidsutrymmet (drygt två månader) gav inte stort utrymme för omställningen och egentliga överväganden om interimsavtal.¹⁷¹

---

¹⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶ Telefonintervju med Xavier Coget, 3 december 2012

¹⁶⁷ Telefonintervju med EPA-förhandlare för EU-kommissionen 2008-2013, 13 december 2012

¹⁶⁸ Intervju med Carin Lindunger, ämnesråd för handelsfrågor på UD, 19 december 2012, Stockholm

¹⁶⁹ EU-kommissionen: "Overview of EPA"

¹⁷⁰ Telefonintervju med Xavier Coget, 3 december 2012

¹⁷¹ Telefonintervju med EPA-förhandlare för EU-kommissionen 2008-2013, 13 december 2012

5. Förklaringar till den västafrikanska förhandlingsprocessens resultat

Nedan följer förklaringar till resultatet av förhandlingsprocessen i den västafrikanska gruppen. Analysens struktur följer ovannämnda teoretiska begrepp som har sammanfattats i tre olika aspekter: inrikespolitiska, miljömässiga och strukturella.

5.1 Inrikespolitiska aspekter - Parlamentsvalet i Ghana 2008

Precis som inrikespolitiska aspekter refererar till, berättar förhandlaren för EU:s räkning att ett maktskifte i Ghanas parlament 2008 ledde till att Ghana inte undertecknade interimsavtalet.¹⁷² Både Elfenbenskusten och Ghana hade tagit samma steg i processen och var i kraft att skriva på interimsavtalet; Elfenbenskusten skrev på den 28:e november 2008, men för Ghana kom parlamentsvalet emellan.¹⁷³ Fram till 2008 leddes Ghanas regering av det högerinriktade och marknadliberala partiet *New Patriotic Party* (NPP).¹⁷⁴ NPP styrde landet mellan 2002 och 2008 samt en kort period mellan 1969 och 1972. NPP beskriver sig själva som ett öppet parti vars mål är att främja en fri marknad som är vibrant och gynnsam för medborgarna att ta en aktiv del av.¹⁷⁵ Som det liberala parti NPP är, strävar partiet efter att skapa ett företagsvänligt klimat som uppmuntrar medborgare och utländska investerare att investera i Ghana.¹⁷⁶ I sammanhang av EPA-avtalen som bygger på liberala värderingar om hur utveckling bäst stimuleras, korresponderar NPP:s värderingar med dessa. Detta indikerar att NPP:s hållning i frågan om ett interimsavtal, var förhållandevis god. I parlamentsvalet 2008 skedde så ett maktskifte då *National Democratic Congress* (NDC) vann valet.¹⁷⁷ NDC är ett socialdemokratiskt parti som vann valet både 1992 och 1998. Det politiska systemet i Ghana med majoritetsval medverkar till att landet i praktiken har ett tvåpartisystem; NPP och NDC. Maktskiftet som ägde rum i Ghana och som ledde till att de interna intressena förändrades och att interimsförhandlingarna följaktligen avstannade, åskådliggör Putnams och Katzensteins resonemang om att internationella förhandlingar är beroende av skeenden på den interna arenan.¹⁷⁸

---

¹⁷² Ibid.

¹⁷³ Telefonintervju med EPA-förhandlare för EU-kommisionen 2008-2013, 13 december 2012

¹⁷⁴ Utrikespolitiska Institutet: Landguiden, Ghana, Politiskt system

¹⁷⁵ "Aims and Objectives" NPP:s officiella hemsida

¹⁷⁶ "Aims and Objectives" NPP:s officiella hemsida

¹⁷⁷ Utrikespolitiska institutet: Landguiden, Ghana, Kalendarium.

¹⁷⁸ Putnam (1988) s. 433

Inför valet 2008 var NDC:s budskap i valkampanjen att se över EPA-förhandlingarna innan de undertecknade något interimsavtal.¹⁷⁹ I NDC:s manifest inför parlamentsvalet står inget explicit om EPA-förhandlingarna, men däremot har NDC i manifestets kapitel om landets ekonomi skrivit att de ville utföra följande:

*Use all means possible to get relief in international trade arrangements to protect domestic industry.*¹⁸⁰

Av ovanstående citat kan förstås att NDC snarare vill skydda den ghananska marknaden än att öppna upp den för frihandel med EU. En rimlig tolkning av citatet är således att NDC har en protektionistisk syn på Ghanas ekonomi, i kontrast till NPP. Än idag är det NDC som innehar regeringsmakten i Ghana då partiet fick ett förnyat förtroende i det senaste valet hösten 2012.¹⁸¹ EU-tjänstemannen menar att det inte fanns andra orsaker till ländernas olika utfall, med hänsyn till att båda länderna var beredda att skriva på interimsavtalet samtidigt.¹⁸²

Precis som Jönsson skriver, att en del av det vinnande konceptet vid internationella förhandlingar är beroende av att förhandlingspositionerna är förankrade i samhällsintressen, kan vi genom parlamentsvalet i Ghana förstå vikten av de inrikespolitiska aspekterna vid internationella förhandlingar. Det visar också förklaringskraften som inrikespolitiska aspekter har. Däremot går det inte att säga att inrikespolitiska aspekter alltid väger lika tungt vid internationella förhandlingar, som i fallet för Ghana. Huruvida de inrikespolitiska intressena få gehör eller ej, beror i mångt och mycket på den maktställning som avsändaren för intresset har i det specifika samhället. Intressen finns i alla samhällen, men det som däremot skiljer på om intressena har möjlighet att bejakas och uttryckas är vilket politiskt system landet styrs på. I förhållande till Elfenbenskusten är Ghana ett demokratiskt land som betraktas som en av Afrikas stabilaste demokratier, medan Elfenbenskusten har haft inbördeskrig sedan 2002.¹⁸³

Sedan Elfenbenskustens självständighet från Frankrike såg landet ut att gå en ljus och demokratisk framtid till mötes. 2002 utbröt ett fullskaligt inbördeskrig följde efter en militärkupp 1999 som ledde till att landet splittrades mellan en sydlig del som styrdes av

---

¹⁷⁹ Telefonintervju med EPA-förhandlare för EU-kommisionen 2008-2013, 13 december 2012

¹⁸⁰ NDC:s manifest 2008

¹⁸¹ Utrikespolitiska institutet: Landguiden, Ghana, Kalendarium.

¹⁸² Telefonintervju med EPA-förhandlare för EU-kommisionen 2008-2013, 13 december 2012

¹⁸³ Intervju med Per Carlson, Sverigebaserad ambassadör, och Joakim Löfvendahl handläggare för Elfenbenskusten UD, 14 december 2012

Laurent Gbagbo och en nordlig del som var kontrollerad av rebeller.¹⁸⁴ Gbagbo som blev president 2002, grundade partiet Ivorianska Folkfronten som till början hade en socialistisk framtoning men som senare fick en nationalistisk inriktning.¹⁸⁵ Gbagbo stod för en självständig politik gentemot fransmännen, och särskilt efter motsättningar i landet då en fransk postering bombats och franska soldater dödades 2004, blev relationerna mellan Frankrike och Elfenbenskusten under Gbagbos styre frostiga.¹⁸⁶ Den inrikespolitiska turbulensen i Elfenbenskusten som egentligen tog sin början 1993 till följd av Félix Houphouët-Boignys död, den dåvarande presidenten som ledde Elfenbenskusten till självständighet, handlade i stort sett om en maktkamp mellan olika grupper i landet. Alassane Ouattara, ledaren för *Liberal republikansk samling*, utestängdes genom vallagar från att kandidera till presidentposten. Problemet var att Gbagbo inte ville lämna ifrån sig makten till Ouattara. I den inhemska maktkampen hade Ouattara det internationella samfundet bakom sig och efter en politisk lösning 2011 lämnade Gbagbo över makten till Ouattara som än idag leder landet.¹⁸⁷ Sammantaget, har det rått politiska motsättningar i Elfenbenskusten och i relation till de inrikespolitiska aspekterna, skrev Elfenbenskusten på interimsavtalet 2008 under Gbagbos tid. Av turbulensen som pågick i landet under Gbagbos tid, är det svårt att uttyda Elfenbenskustens framträdande röster och intressen kring EPA-förhandlingarna och interimsavtalet. Det är ändå anmärkningsvärt att interimsavtalet undertecknades under Gbagbos styre, en ledare som under den perioden förde en självständig politik gentemot Frankrike och vars popularitet i internationella sammanhang var obefintligt dels på grund av beskjutningen av franska soldater, men även då denne inte respekterade överrenskomna fredsavtal.

Sammanfattningsvis, ledde parlamentsvalet i Ghana till förändringar av intressen vilket ledde till att landet avstod från att underteckna ett interimsavtal. För Elfenbenskustens del har den interna arenan kantats av interna konflikter. Som nämnt ovan är det anmärkningsvärt att Elfenbenskusten skrev under interimsavtalet under Gbagbo, under vilken tid då landet inte hade särskilt goda kontakter med omvärlden.

---

¹⁸⁴ Utrikespolitiska Institutet: Landguiden, Elfenbenskusten, Politiskt system

¹⁸⁵ Ibid.

¹⁸⁶ Intervju med Per Carlson och Joakim Löfvendahl 14 december 2012.

¹⁸⁷ Intervju med Per Carlson, Sverigebaserad ambassadör, och Joakim Löfvendahl handläggare för Elfenbenskusten UD, 14 december 2012

5.2 Miljömässiga aspekter – Postkolonialism och skepsis

Som tidigare diskuterat refererar miljömässiga aspekter till miljö, kultur och minnen. Om de miljömässiga aspekterna är goda skapas goda förhandlingsförutsättningar som gynnar framkomsten av avtal. Coget berättar att de främsta skillnaderna mellan förhandlingarna med Elfenbenskusten och Ghana var ideologiska.¹⁸⁸ De ivorianska förhandlarna påvisade en liberal och öppen inställning till interimsavtalet, medan de ghananska förhandlarna var alltigenom skeptiska till interimsavtalet och liberaliseringens effekter.¹⁸⁹ Detta menar Coget var den absoluta skillnaden mellan länderna som i övrigt delar många likheter vad gäller handel. Coget hävdar att Ghanas skepsis mot interimsavtalet är spår av kolonialismen – en skepsis och syn mot Europa som delas av många afrikanska länder generellt sett.¹⁹⁰ Överlag genomfördes EPA-förhandlingarna i en tung ideologisk miljö som präglades av starka anti-liberala och anti-europeiska tendenser. De anti-europeiska tendenserna kommer från att de afrikanska länderna var koloniserade av europeiska länder från sent 1800-tal fram till mitten av 1900-talet. Avståndstagandet och fientligheten mot Europa kvarstår alltså från den tiden och påverkar än idag dagens relationer till EU. De miljömässiga förutsättningarna som detta innebar för förhandlingarna var därmed svåra. I det här avseendet har Elfenbenskusten varit banbrytande med en tillmötesgående inställning vid förhandlingarna.¹⁹¹

I förklarandet av Elfenbenskustens och Ghanas olika agerande är det emellertid intressant att ta fasta på skillnader. Jag gräver således djupare i kolonialismens spår och försöker därigenom belägga hur Elfenbenskusten och Ghanas minnen och relation till kolonialmakterna från den svunna tiden har påverkat förhandlingarna. Även om kolonialismen, oavsett kolonialmakt, bör ses på med negativa ögon, menar jag att olika kolonialmakter kan ha lämnat efter sig olika minnen.

Elfenbenskusten är en gammal fransk koloni (1893-1960) och var en av Frankrikes viktigaste, om inte den absolut viktigaste, kolonin. Frankrikes styrsätt i sina kolonier kännetecknades av stark centralmaktskontroll, assimilering och begränsat självbestämmande för kolonierna.¹⁹² De franska intressena i Västafrika motiverades genom ett strategiskt och geopolitiskt koncept då tanken var att skapa ett franskt rike i Västafrika, till skillnad från engelsmännen vars

---

¹⁸⁸ Telefonintervju med Xavier Coget, 3 december 2012

¹⁸⁹ Ibid.

¹⁹⁰ Ibid.

¹⁹¹ Ibid.

¹⁹² Intervju med Per Carlson, Sverigebaserad ambassadör, och Joakim Löfvendahl handläggare för Elfenbenskusten UD, 14 december 2012 och Wesseling, Henk (2006) "Söndra och Härska" s. 213.

främsta motiv i Västafrika var att bedriva handel.¹⁹³ Som en konsekvens av Frankrikes utpräglade styrsätt och närvaro i Elfenbenskusten skapades starka band som består än idag. Av de tidigare kolonialmakterna är särskilt Frankrike känt för att ta fortsatt ansvar för sina forna kolonier.¹⁹⁴ Frankrikes utgångspunkter för relationerna efter självständigheten har grundat sig på tre breda policies: upprätthållandet av nära kulturella band (särskild vad gäller språk och utbildning), ekonomiskt stöd genom bistånd och ”Franc Zone” och militär assistans.¹⁹⁵ Genom detta kan man förstå att den franska kolonialismen grundlade band till Elfenbenskusten som skapar kulturella likheter och starka relationer till Frankrike idag, något som kan vara en förklaring till Elfenbenskustens öppensinniga hållning vid förhandlingarna. 1960 blev Elfenbenskusten självständigt från Frankrike med hjälp av Félix Houphouët-Boigny som ledde självständighetskampen. Houphouët-Boigny blev sedermera president för sitt land och hade under sitt presidentskap en nära relation till Frankrike. Det förklaras av att Houphouët-Boigny satt i den franska regeringen under 1951-1959, under vilken tid bland andra Charles de Gaulle var regeringschef. De Gaulles inflytande på Houphouët-Boigny yttrade sig genom en marknadsekonomisk politik och en västvänlig utrikespolitik som Houphouët-Boigny i egenskap av Elfenbenskustens president senare förde i sitt hemland – något som under 60-, 70- och 80-talet var ovanligt i andra afrikanska länder.¹⁹⁶ Frankrikes politiska och ekonomiska inflytande har alltså genom åren varit stort i Elfenbenskusten, trots försök att ”ivorisera” den offentliga administrationen och ekonomin.¹⁹⁷

Till skillnad från Elfenbenskusten var Ghana koloniserat av Storbritannien (1874-1957).¹⁹⁸ Ghanas tillbakadragna hållning vid EPA-förhandlingarna med EU bör ses i ljuset av följderna av Storbritanniens kolonisation av Ghana. Storbritanniens härskarstil karaktäriserades av ett större självbestämmande för kolonierna och ett decentraliserat styre.¹⁹⁹ Henk Wesseling beskriver engelsmännens kolonialism av ”Guldkusten” (nuvarande Ghana) med uttrycket: ”handel ja, styre nej”.²⁰⁰ Det var således kommersiella intressen som framförallt motiverade engelsmännens närvaro i Västafrika. Ghanas självständighetskamp som leddes av ledaren

---

¹⁹³ Wesseling (2006) s. 213

¹⁹⁴ Ibid.

¹⁹⁵ Arnold, Guy, (2001) ”A guide to African Political & Economic Development” s. 204

¹⁹⁶ Intervju med Per Carlson, Sverigebaserad ambassadör, och Joakim Löfvendahl handläggare för Elfenbenskusten UD, 14 december 2012

¹⁹⁷ Bhairav, Raja (2012) ”Recent History” i *Africa South of the Sahara 2013*, 42nd ed. Iain Frame (ed.) s. 391

¹⁹⁸ Utrikespolitiska Institutet: Landguiden, Ghana, Äldre historia

¹⁹⁹ Intervju med Per Carlson, Sverigebaserad ambassadör, och Joakim Löfvendahl handläggare för Elfenbenskusten UD, 14 december 2012

²⁰⁰ Wesseling (2006) s. 190

Kwame Nkrumah förespråkade ett fritt Afrika, vilket tidigt ledde in Ghana på en självständig linje, inte bara mot Storbritannien utan mot hela västvärlden.²⁰¹ Under Nkrumahs socialistiska styre hade Ghana snarare goda relationer med Sovjetunionen, vilket samtidigt fjärmade landet från västvärlden.²⁰²

Mot bakgrund av detta skedde EPA-förhandlingarna i en miljö där minnen och förtroendet till förhandlingsparten var färgade av kolonialtiden. I enlighet med Rangarajans resonemang om minnenas inverkan på förhandlingssituationer argumenterar jag för att relationen mellan Frankrike och Elfenbenskusten som grundlades under kolonialtiden, återspeglar sig i förhandlingarna; relationerna är starka och därmed är förtroendet högt, emedan Ghanas återhållsamhet kan betraktas som en följd av Nkrumahs panafrikansim. Precis som Pruitt och Rangarajan betonar vikten av förtroende vid förhandlingar kan Ghanas skepsis och bristande förtroende för EU härledas till tiden efter kolonialismen med Nkrumah i spetsen.²⁰³ Trots att Nkrumahs presidentskap endast varade mellan 1960 och 1966, förblev han en viktig person för Ghana och Afrika, något som jag menar har genomsyrat den politiska kulturen i Ghana och som kan ha påverkat Ghanas skepsis.

Samtidigt som jag argumenterar för att Elfenbenskustens goda relationer till Frankrike har främjat öppenheten vid förhandlingarna, är det viktigt att påpeka att relationer inte är statiska eller innehas av några få. Som tidigare nämnt leddes Elfenbenskusten av president Gbagbo under tiden då förhandlingarna pågick och då interimsavtalet undertecknades. Under sin tid som president höll sig Gbagbo inte god med omvärlden, i synnerhet inte med Frankrike. För att knyta an till det tidigare nämnda resonemanget om att konfliktfyllda relationer rubbar förtroendet vid förhandlingar och minskar sannolikheten för att ett avtal ska komma till stånd, vore det logiska att Gbagbos impopularitet och frostiga relation till särskilt Frankrike, hade bäddat för ett misslyckande vid förhandlingarna, men så var ej fallet. Sammantaget menar jag att de miljömässiga aspekterna har legat till grund för Elfenbenskustens beslut att underteckna ett interimsavtal. Elfenbenskustens öppenhet vid förhandlingarna betraktar jag som en förlängning av dess västvänliga utrikespolitik och som härrör från Frankrikes starka band till landet, medan Ghanas skepsis vid förhandlingarna närmast kan ses som ett resultat

---

²⁰¹ Intervju med Per Carlson, Sverigebaserad ambassadör, och Joakim Löfvendahl handläggare för Elfenbenskusten UD, 14 december 2012

²⁰² Bhairav (2012) s. 391

²⁰³ Pruitt (1983) s.181-182 och Rangarajan (1985) s. 8

av den ghananska politiska kulturen som är präglad av Nkrumah. Därmed har vi kommit ytterligare ett steg närmare att förklara den västafrikanska paradoxen.

5.3 Strukturella aspekter – Oxfams inblandning och pågående regionala förhandlingar

Det jag benämner som strukturella aspekter refererar till tids- och informationsmässiga omständigheter som kan förklara paradoxen. Både Elfenbenskusten och Ghana är bland de mest utvecklade länderna i Västafrika och trots det var förberedelserna från båda länderna bristande.²⁰⁴ Detta var märkbart, enligt Coget, som menar att det är rimligt att förvänta sig att förhandlingsparterna är medvetna och underrättade om handelsfrågor och om förhandlingssituationen.²⁰⁵ Det var väldigt få ”riktiga experter” som representerade Elfenbenskusten och Ghanas intressen vid förhandlingarna, något som Coget såg på med förundran eftersom liberaliseringsfrågor är känsliga och därför bör handhas av personer som är insatta i frågorna. Samtidigt hävdar Coget att Elfenbenskustens förhandlare ändå var en aning bättre förbereda då dessa var införstådda med hur ett interimsavtal skulle påverka landets ekonomi.²⁰⁶ I enlighet med Dupont och Faures resonemang om vikten av att vara väl förberedd med information om sina egna och motpartens intressen,²⁰⁷ framstår det som att Ghanas tidigare nämnda skepsis också grundar sig i bristande information och okunskap.

Vad gäller de regionala EPA-förhandlingarna, framgår det av ett dokument från ett ministermöte 2004 att det ska finnas en kontaktgrupp som har i uppgift att assistera och förse förhandlarna med informationsunderlag inför förhandlingarna.²⁰⁸ Det är inte helt orimligt att kompetensen som fanns hos ECOWAS gick förlorad när förhandlingssituationen förändrades och Elfenbenskusten och Ghana företrädde sig själva. I sammanhanget är det dock nödvändigt att se kritiskt på Cogets uttalanden om att kunskapsnivån hos motparterna var låg, då denne befann sig vid förhandlingarna i egenskap av förhandlare för EU-kommissionen och därmed hade andra intressen än sina motparter. Jag menar att det är problematiskt att hävda att Ghanas beslut om att inte ingå interimsvtalet beror på okunskap. Coget närvarade vid förhandlingarna med sikte att få till stånd interimsavtal och därför är det förstås det mest rationella att förespråka avtalen och en liberalisering av marknader, allt annat kan ur hans

---

²⁰⁴ Telefonintervju med Xavier Coget, 3 december 2012

²⁰⁵ Ibid.

²⁰⁶ Ibid.

²⁰⁷ Dupont & Faure (2002) s. 53

²⁰⁸ EU-kommissionen: “Road Map for Economic Partnership Agreement Negotiations between West Africa and the European Community” s. 10

synvinkel betraktas som okunskap. Coget är medveten om sin roll och medger samtidigt att Ghana naturligtvis har rätt att välja den väg som är bäst för landet och därmed avstå från att underteckna interimsavtalet, men att ett sådant beslut bör beläggas med välgrundade analyser – vilket inte var fallet för Ghana.²⁰⁹

Ett ytterligare perspektiv på informationsasymmetrin åskådliggörs genom att Ghanas handelsdepartement blev konsulterat av den icke-statliga organisationen Oxfam, vilket Coget hävdar också kan ha verkat som en bidragande faktor till Ghanas beslut att inte underteckna interimsavtalet.²¹⁰ Oxfam är en internationell organisation och har en uttalad kritisk syn på EPA-avtalen. Oxfams åsikt är att marknadsliberaliseringar som förespråkas av EU görs på bekostnad av fattiga länder, vilket fördjupar fattigdomen snarare än gynnar bekämpningen av den.²¹¹ En av Oxfams olika arbetsmetoder innefattar bland annat kampanjer och rådgivning där de rådgör beslutfattare på olika nivåer. I kampanjen *Make Trade Fair* pressar Oxfam beslutsfattare och regeringar att sätta nya handelsregler för att bekämpa fattigdomen.²¹² Det kom till Cogets kännedom att Ghanas handelsdepartement blev rådgjort av Oxfam, varför denne menar att det kan ha inverkat på Ghanas beslutsfattande. Varför Elfenbenskusten inte tog intryck eller påverkades av Oxfams kampanjer mot EPA, kan förklaras av att Oxfam i grunden är brittiskt och därmed har en större närvaro i anglosaxiska länder än i frankofona motsvarigheter, även om Oxfam är en internationell organisation.²¹³ Om än att Oxfam utmärker sig särskilt genom kontakt med Ghanas handelsdepartement, bidrog likaså andra civilsamhällsorganisationer med anti-EPA kampanjer till den svåra förhandlingsmiljön i vilken förhandlingarna genomfördes.²¹⁴ Det finns emellertid kritiker som ifrågasätter civilsamhällsorganisationers påverkanskraft vid beslutsfattandet. Andreas Dür och Dirk de Bièvre skriver i sin artikel ”Inclusion without Influence? NGOs in the European Trade Policy” att icke-statliga aktörer må ha fått större tillgång till beslutsfattare, men att det inte bidrar till åsiktsskiften.²¹⁵ Om än att det är svårt att avgöra i vilken grad Ghanas konsultation av Oxfam har höjt medvetenheten och påverkat Ghanas beslut, betraktar jag inte Oxfams inblandning som avgörande. Svårigheten ligger i att kartlägga Elfenbenskustens influenser samt att kategorisera dessa som avgörande. Därtill hävdar jag att t informationskampanjer mot

---

²⁰⁹ Telefonintervju med Xavier Coget, 3 december 2012

²¹⁰ Ibid.

²¹¹ Oxfam: “What are EPAs?”

²¹² Oxfam: ”Trade”

²¹³ Telefonintervju med Xavier Coget, 3 december 2012

²¹⁴ Dür & De Bièvre (2007) s. 89

²¹⁵ Ibid.

EPA-avtal rimligtvis kommer beslutsfattare till kännedom även om det inte har skett genom någon särskild kontakt som för Ghana. Förhandlingar sker inte isolerade från omvärlden, utan de utomstående negativa stämningarna om EPA-avtalen bör rimligtvis ha varit bekant även för Elfenbenskustens förhandlare.

Med hänvisning till vad Dupont och Faure säger om att bristande information leder till beslut på felaktiga grunder,²¹⁶ hävdar jag att Oxfams inblandning kan ha bidragit till att forma Ghanas beslut, men att det inte är bör betraktas som att Ghana enbart baserade sitt beslut på Oxfams synpunkter. Dupont och Faures resonemang om informationstillgänglighet ger samtidigt anledning att ifrågasätta vilka beslut som ska betraktas som välgrundade och informationsbaserade och vilka som inte ska det – är det utfallet som ska avgöra det?! Det finns dock skäl att tro att båda länderna hade likartad kunskap om vad avtalen gick ut på – om än att kunskapen var begränsad då interimsförhandlingarna omgärdades av tidspress och omstruktureringar, vilket inte gav utrymme för omfattande förberedelser.

Enligt representanten från Ghanas ambassad var orsaken till varför Ghana inte undertecknade interimsavtalet att Ghana inte ville störa pågående regionala EPA-förhandlingar.²¹⁷ I kapitel 35 i Cotonouavtalet står angett vilka principer som EPA-förhandlingarna ska utgå ifrån. En av principerna är att det ekonomiska samarbetet ”skall bygga på AVS-staternas initiativ till regional integration”²¹⁸, en princip som representanten från Ghanas ambassad hänvisade till och menade att Ghana genom Cotonouavtalet hade förbundit sig att följa. Ghanas representant menar vidare att intresset för Ghanas del är att avsluta de påbörjade regionala EPA-förhandlingarna och att Ghana inte är kritiska till EPA, men att den regionala processen måste få ha sin gång.²¹⁹

En del av strukturella omständigheter är tidsaspekten – för att det ska vara möjligt för förhandlingar att genomföras, är det nödvändigt att det finns tidsutrymme som tillåter det.²²⁰ Något som samtliga informanter har betonat vid intervjuerna är att interimsförhandlingarna omgärdades av tidspress. Interimsavtalen kom på tal i oktober 2007, det fanns med andra ord endast ett två månader till ländernas förfogande innan förhandlingarna skulle vara initierade.

---

²¹⁶ Dupont & Faure (2002) s. 53

²¹⁷ Telefonintervju med en representant från Ghanas ambassad i Bryssel, 3 december 2012

²¹⁸ Cotonouavtalet kapitel 35, punkt 1

²¹⁹ Telefonintervju med en representant från Ghanas ambassad i Bryssel, 3 december 2012

²²⁰ Rangarajan (1985) s. 64

Det bör dock tilläggas att Elfenbenskusten och Ghana initierade förhandlingarna innan årsskiftet 2007/2008 och att Elfenbenskusten slutligen skrev på avtalet i december 2008, vilket påvisar att det inte har funnits någon borte tidsgräns för när interimsavtalet skulle vara undertecknat varför tidspressen bör förstås ha varit närvarande mellan oktober 2007 och 31 december 2007 för att initiera förhandlingarna. I samklang med Rangarajan mfl. instämmer jag att det är av stor betydelse att det finns ett tidsutrymme för förhandlingar att ske, däremot är jag tveksam till om tidsaspekten bör ges den betydelse som informanterna gör gällande. Jag bortser inte från det faktum att förhandlingarna var tidspressade, men min övertygelse är att tidspressen existerade mellan oktober 2007 och december 2007 under vilken period det endast krävdes att parterna påbörjade förhandlingarna. För att sedan underteckna interimsavtalet finns det än idag ingen borte tidsgräns för att skriva på interimsavtalet. Motivet till EU:s rådsförordning No 1528/2007 var att inte låta Elfenbenskusten och Ghana stå tomhänta i början av 2008 eftersom EPA-förhandlingarna gick trögt. Förhoppningen var vidare att länderna skulle ta tillbörliga steg därefter, vilket inget utav länderna har gjort. Europaparlamentet tillsammans med Europeiska rådet lade i september 2011 ett förslag till Kommissionen att bl.a. Elfenbenskusten och Ghana skulle fräntas rättigheter som tillkom länderna genom ovannämnda rådsförordning.²²¹ Anledningen till förslaget är att länderna inte har tagit nödvändiga steg för att antingen underteckna ett interimsavtal (Ghana) eller ratificera detsamma (Elfenbenskusten). Först i detta förslaget från Parlamentet och Rådet föreslås en borte tidsgräns, nämligen 1 januari 2014.²²²

För att återknyta till vad strukturella aspekter säger om förhandlingar, menar jag att de informationsmässiga omständigheterna med Oxfam inte bör ges en alltför stor vikt i förklaringen till vad som formade Ghanas beslut att underteckna interimsavtalet. Vad gäller tidsaspekten, hävdar jag att det inte förelåg en betydande tidspress som Elfenbenskusten och Ghana var tvungna att förhålla sig till.

---

²²¹ Regulation of the European Parliament and of the Council amending Annex I to Council Regulation (EC) No 1528/2007 as regards the exclusion of a number of countries from the list of regions or states which have concluded negotiations.

²²² Regulation of the European Parliament and of the Council amending Annex I to Council Regulation (EC) No 1528/2007 as regards the exclusion of a number of countries from the list of regions or states which have concluded negotiations.

6. Tillbaka på ruta ett: Svar på paradoxen i Västafrika

Min inledande frågeställning uppmärksammar två förhållandevis lika länders olika ageranden. Frågeställningen löd: *Varför har Elfenbenskusten och inte Ghana skrivit på ett interimsavtal med EU mellan 2008 och 2013?*

Jag har låtit dela in svaret på frågan i det jag anser är och benämner som direkta orsaker och indirekta orsaker. Direkta orsaker betraktar jag har varit avgörande förhållanden som har förelegat och med vilka paradoxen kan besvaras, medan indirekta orsaker har påverkat kontexten i vilken förhandlingarna har pågått och därigenom indirekt bidragit till att förklara paradoxen. Anledningen till varför jag kategoriserar slutsatserna på detta sätt är att vissa aspekter har visat sig vara mer framträdande än andra. Därtill skiljer jag på vilka aspekter som har varit betydande för Ghanas respektive Elfenbenskustens beslut.

Direkta orsaker:

Undersökningen har visat att de inrikespolitiska aspekterna har varit direkt avgörande för hur Ghanas beslut att avstå ett interimsavtal formades. På Ghanas interna arena förändrades de interna intressena genom parlamentsvalet 2008 som ledde till att det liberala partiet NPP som regerade landet ersattes med det socialdemokratiska partiet NDC. NDC hade redan innan valet gett uttryck för en försiktig inställning till interimsavtalet som realiserades vid maktskiftet 2008. Således dras slutsatsen att de *inrikespolitiska aspekterna* har legat till grund för varför Ghana inte undertecknade interimsavtalet med EU. Vad gäller Elfenbenskustens beslut att underteckna interimsavtalet med EU menar jag att det har varit de *miljömässiga aspekterna* som har varit mest framträdande. Miljön vid de faktiska förhandlingarna var sådan att Elfenbenskusten i större utsträckning än vad som gäller för Ghana, hade förtroende för sin förhandlingspart. Förtroendet kan härledas till de postkoloniala implikationerna som enligt undersökningen har haft en roll i hur länderna har format sina beslut. Vad gäller Elfenbenskusten har undersökningen därtill visat att landet har en tätare relation till Frankrike (med vissa undantag) än vad Ghana har haft med Storbritannien. Detta menar jag bör betraktas som en omständighet som för Elfenbenskusten har varit den avgörande faktorn till varför landet beslöt sig för att underteckna avtalet. För Ghanas del betraktar jag emellertid de miljömässiga aspekterna inte lika avgörande som för Elfenbenskustens del. Med anledning av att de koloniala konsekvenserna fanns närvarande menar jag att de *miljömässiga aspekterna* är en direkt orsak till varför Elfenbenskusten skrev på interimsavtalet.

Indirekta orsaker:

En ytterligare orsak till varför Ghana valde att inte skriva på interimsavtalet har visat sig vara att man inte ville störa de pågående regionala EPA-förhandlingarna. Av Cotonouavtalet framgår att EPA-förhandlingarna ska genomföras regionalt. Av den anledningen menar representanten från Ghanas ambassad att Ghana inte ville störa de regionala förhandlingarna som fortsätter. Det är svårt att bedöma huruvida detta argument har varit det som har varit avgörande för Ghanas beslut, eftersom Ghanas intressen vad gäller interimsavtalet förändrades efter maktskiftet 2008. Det kan, som Ghanas representant framhåller, ha funnits skäl att avstå från att skriva på interimsavtalet för att inte störa de regionala förhandlingarna, men min bedömning är att det inte har varit det avgörande skälet. Vad avser de strukturella aspekterna, Oxfams rådgivning åt Ghana, bedömer jag att det kan ha varit en bidragande faktor till hur Ghana fattade sitt beslut, men att Oxfams inblandning inte ska överdrivas. Som tidigare nämnt genomförde Oxfam och andra icke-statliga organisationer anti-EPA kampanjer som rimligtvis nådde Elfenbenskusten.

Sammantaget har min forskning bekräftat relevansen av förhandlingsteoretiska förklaringar som miljö, skeenden på den interna arenan samt förhandlingarnas struktur, för att kunna förstå och förklara utfallet av internationella förhandlingar. För vidare forskning vore det intressant att utreda hur utbyggnaden av EU:s förmånssystem GSP påverkar ländernas benägenhet att ingå EPA-avtal med EU.

7. Källförteckning

Intervjulist

Xavier Coget, EPA-förhandlare för EU-kommissionen 2006-2009, telefonintervju den 3 december 2012, ca 30 minuter

Representant från Ghanas ambassad i Bryssel, telefonintervju den 3 december 2012, ca 30 minuter

Joakim Löfvendahl, handläggare för Elfenbenskusten på Afrikaenheten, Utrikesdepartementet. Intervju den 14 december 2012. Intervju på Utrikesdepartementet i Stockholm, ca 1 timme.

Per Carlson, Sverigebaserad ambassadör för Elfenbenskusten, Utrikesdepartementet. Intervju den 14 december 2012. Intervju på Utrikesdepartementet i Stockholm, ca 1 timme.

EPA-förhandlare för EU-kommissionen 2008-2013, telefonintervju den 13 december 2012, ca 30 minuter.

Carin Lindunger, ämnesråd för handelsfrågor på enheten för Internationell handel, Utrikesdepartementet. Intervju den 19 december 2012. Intervju på Utrikesdepartementet i Stockholm, ca 30 minuter.

Primärkällor

ECOWAS: "ECOWAS member states" tillgänglig på: [HTTP://WWW.ECOWAS.INT/](http://www.ecowas.int/) (2013-05-19)

Europeiska unionen: Cotonouavtalet, tillgängligt på: [HTTP://EUR-LEX.EUROPA.EU/LEXURISERV/LEXURISERV.DO?URI=CELEX:22000A1215\(01\):EN:NOT](http://eur-lex.europa.eu/lexuriserv/lexuriserv.do?uri=CELEX:22000A1215(01):EN:NOT) (2013-05-19)

Europeiska Unionen: Council Regulation (EC) No 1528/2007, tillgängligt på [HTTP://EUR-LEX.EUROPA.EU/LEXURISERV/LEXURISERV.DO?URI=OJ:L:2007:348:0001:0154:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/lexuriserv/lexuriserv.do?uri=OJ:L:2007:348:0001:0154:EN:PDF) (2013-05-19)

Europeiska Unionen: "Countries and regions: West Africa", tillgänglig på: [HTTP://EC.EUROPA.EU/TRADE/WIDER-AGENDA/DEVELOPMENT/ECONOMIC-PARTNERSHIPS/NEGOTIATIONS-AND-AGREEMENTS/](http://ec.europa.eu/trade/wider-agenda/development/economic-partnerships/negotiations-and-agreements/) (2012-10-22)

Europeiska Unionen: "Overview of EPA", tillgänglig på: [HTTP://TRADE.EC.EUROPA.EU/DOCLIB/DOCS/2009/SEPTEMBER/TRADOC_144912.PDF](http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/september/tradoc_144912.pdf) (2013-05-13)

Europeiska Unionen: "Fact sheet on the interim EPA: West Africa: Ivory Coast and Ghana" tillgänglig på:

[HTTP://TRADE.EC.EUROPA.EU/DOCLIB/DOCS/2009/JANUARY/TRADOC_142191.PDF](http://TRADE.EC.EUROPA.EU/DOCLIB/DOCS/2009/JANUARY/TRADOC_142191.PDF) (2012-12-02)

Europeiska Unionen: "EU bilateral trade and trade with the world: Ivory Coast" tillgänglig på:
[HTTP://TRADE.EC.EUROPA.EU/DOCLIB/DOCS/2006/SEPTEMBER/TRADOC_122459.PDF](http://TRADE.EC.EUROPA.EU/DOCLIB/DOCS/2006/SEPTEMBER/TRADOC_122459.PDF) (2013-05-12)

Europeiska Unionen: "Road Map for Economic Partnership Agreement Negotiations between West Africa and the European Community", tillgänglig på:
[HTTP://TRADE.EC.EUROPA.EU/DOCLIB/DOCS/2004/OCTOBER/TRADOC_118923.PDF](http://TRADE.EC.EUROPA.EU/DOCLIB/DOCS/2004/OCTOBER/TRADOC_118923.PDF) (2013-02-27)

Europeiska Unionen: EU's Export Helpdesk Import tariffs for Nigeria, tillgängligt på:
[HTTP://EXPORHELP.EUROPA.EU/THDAPP/TARIC/TARICSERVLET?ACTION=TARIFF&PRODLINE=80&SIMDATE=20121213&LANGUAGEID=EN&TARICCODE=2709009000&COUNTRYID=NG&SIMDATEDAY=13&SIMDATEMONTH=12&SIMDATEYEAR=2012&NOMENCMD=VIEW](http://EXPORHELP.EUROPA.EU/THDAPP/TARIC/TARICSERVLET?ACTION=TARIFF&PRODLINE=80&SIMDATE=20121213&LANGUAGEID=EN&TARICCODE=2709009000&COUNTRYID=NG&SIMDATEDAY=13&SIMDATEMONTH=12&SIMDATEYEAR=2012&NOMENCMD=VIEW) (2012-12-13)

Europeiska Unionen: Regulation of the European Parliament and of the Council amending Annex I to Council Regulation (EC) No 1528/2007 as regards the exclusion of a number of countries from the list of regions or states which have concluded negotiations, tillgänglig på:
[HTTP://EUR-LEX.EUROPA.EU/SMARTAPI/CGI/SGA_DOC?SMARTAPI!CELEXPLUS!PROD!DOCNUMBER&LG=EN&TYPE_DOC=COMFINAL&AN_DOC=2011&NU_DOC=598](http://EUR-LEX.EUROPA.EU/SMARTAPI/CGI/SGA_DOC?SMARTAPI!CELEXPLUS!PROD!DOCNUMBER&LG=EN&TYPE_DOC=COMFINAL&AN_DOC=2011&NU_DOC=598) (2013-05-19)

National Patriotic Party: "Aims and Objectives", tillgängligt på:
[HTTP://WWW.THENEWPATRIOTICPARTY.ORG/INDEX.PHP/WHO-WE-ARE/AIMS-AND-OBJECTIVES](http://WWW.THENEWPATRIOTICPARTY.ORG/INDEX.PHP/WHO-WE-ARE/AIMS-AND-OBJECTIVES) (2013-01-04)

National Democratic Congress: NDC:s manifest 2008, tillgängligt på:
[HTTPS://DOCS.GOOGLE.COM/FILE/D/0B4FN1FZ6J8K9TJFOZJZVZMOYMGM/EDIT?PLI=1](https://DOCS.GOOGLE.COM/FILE/D/0B4FN1FZ6J8K9TJFOZJZVZMOYMGM/EDIT?PLI=1)

Oxfam: "What are EPAs?", tillgänglig på:
[HTTP://WWW.OXFAM.ORG/EN/CAMPAIGNS/TRADE/RIGGEDRULES/EPAS](http://WWW.OXFAM.ORG/EN/CAMPAIGNS/TRADE/RIGGEDRULES/EPAS) (2013-01-14)

Oxfam: "Trade", tillgänglig på: [HTTP://WWW.OXFAM.ORG/EN/ABOUT/ISSUES/TRADE](http://WWW.OXFAM.ORG/EN/ABOUT/ISSUES/TRADE) (2013-01-14)

Seminarium på Stockholms universitet, "AFRICA – Trade partner on the rise" med Sveriges handelsminister Ewa Björling och Ugandas handelsminister Amelia Anne Kyamabadde, 1 november 2012.

Utrikespolitiska Institutet: Landguiden, Nigeria, "Utrikeshandel", tillgänglig på:
[HTTP://WWW.LANDGUIDEN.SE.EZP.SUB.SU.SE/LANDER/AFRIKA/NIGERIA/UTRIKESHANDEL](http://WWW.LANDGUIDEN.SE.EZP.SUB.SU.SE/LANDER/AFRIKA/NIGERIA/UTRIKESHANDEL) (2013-05-19)

Utrikespolitiska Institutet: Landguiden, Elfenbenskusten, "Modern historia", tillgänglig på:
[HTTP://WWW.LANDGUIDEN.SE.EZP.SUB.SU.SE/LANDER/AFRIKA/GHANA/MODERN-HISTORIA](http://WWW.LANDGUIDEN.SE.EZP.SUB.SU.SE/LANDER/AFRIKA/GHANA/MODERN-HISTORIA) (2013-05-19)

Sekundärkällor

Aberbach, D. Joel & Rockman A. Bert (2002) "Conducting and Coding Elite Interviews" *Political Science and politics* Vol. 35 No. 4, s. 673-676.

Alavi, Amin (2010) "EPAs, Cotonou and the WTO". in *Trade Relations Between the EU and Africa: Development, challenges and options beyond the Cotonou Agreement*, Ngangjoh-Hodu, Yenkong & Matambalya, Francis A.S.T (ed.), s. 185-189, Routledge, New York.

Alexander, L. George & Bennett, Andrew (2005) "Case Studies and Theory development in the Social science, Belfer Center for International Science and International Affairs, Massachussetts.

Arnold, Guy, (2001) "A guide to African Political & Economic Development", Fitzroy Dearborn Publishers, London.

Bercovitch Jacob (2011) "Theory and Practice of International Mediation", Routledge, New York.

Bercovitch, Jacob & Elgström, Ole (2011) "Culture and international mediation: an empirical assessment" in *Theory and Practice of International Mediation*, s. 228-247, Routledge, New York.

Bilal, Sanoussi & Braun-Munziger, Corinna (2008) "EPA negotiations and regional integration in Africa: building on stumbling blocs", conference paper for the Trade Policy Centre in Africa (trapca) 3rd annual conference "Strengthening and deepening economic integration in LDCs: current situation, challenges and way forward", Arusha, Tanzania, 13-15 November 2008

Bilal, Sanoussi & Ramdoo, Isabelle (2010) "Which way forward in EPA negotiations? Seeking political leadership to address bottlenecks" ECDPM discussion paper 100. Produced Framställd i samarbete med International Lawyers and Economists Against Poverty (ILEAP). Maastricht: European Centre for Development Policy Management. www.ecdpm.org/dp100

Bhairav, Raja (2012) "Recent History" i *Africa South of the Sahara 2013*, 42nd ed., Iain Frame (ed.) s. 391-402, Routledge, New York.

Brenton, Paul & Manchin, Miriam (2003) "Making EU Trade Agreements work: The role of Rules of Origin" *The World Economy*, Vol. 26, Issue 5, s. 755-769.

Brinkmann, Svend & Kvale Steinar (2009) "Den kvalitativa forskningsintervjun", Studentlitteratur, Lund.

Bryman, Alan (2004) "Social Research Methods" 2nd ed, Oxford University Press, Oxford.

Busse, Matthias & Grossmann, Harald "Assessing the Impact of ACP/EU Economic Partnership Agreement on West African Countries", discussion paper nr. 294, Hamburg Institute of International Economics, Hamburg.

Carbone, Maurizio (2007) "European Union and International Development: The politics of foreign aid" Routledge, New York.

Crump, Larry (2011) "Negotiation Process and Negotiation Context" *International Negotiation* Vol. 16, Nr. 2, s. 197-227

Dupont, Christophe & Faure, Guy - Olivier (2002) "The Negotiation Process" in *International negotiation. Analysis, approaches, issues 2nd ed* Victor Kremenyuk (ed.), s. 39-64, Jossey-Bass, San Francisco.

Dür, Andreas & De Bièvre, Dirk (2007) "Inclusion without influence? NGO's in European trade Policy" *Journal of Public Policy*, Vol. 27, issue 01, s.79-101

Elgström, Ole (2005) "The Cotonou Agreement: Asymmetric negotiation and the impact of norms" in *European Union Negotiations. Processes, Networks and Institutions*, Elgström, Ole & Jönsson, Christer (ed.), s. 183-200, Routledge, New York.

Esaiasson m.fl. (2005) "Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad", Norstedts Juridik AB. Stockholm

Faber, Gerrit & Orbie, Jan (2009) "Everything But Arms: Much more than appears at first sight", *Journal of Common Market Studies* September 2009, Vol. 47, nr. 4, s. 768-767.

Faure, Guy-Olivier (2002) "International Negotiation: The Cultural Dimension" in *International Negotiation Analysis, Approaches Issues* Kremenyuk, Victor (ed.), s. 392-416, Jossey-Bass, San Francisco.

Farell Mary (2010) "From Lomé to Economic Partnership Agreements in Africa" in *The European Union and the Global South*, Söderbaum, Fredrik & Stålgren, Patrik (ed.), s. 65-89, Lynne Rienner Publishers, Boulder.

Faure, Guy - Olivier & Sjöstedt, Gunnar (1993) "Culture and negotiation" in *Culture and negotiation: The resolution of Water Disputes*, Faure Guy – Olivier & Rubin, Jeffrey, Z. (ed.) s. 1-17, Sage Publications, Thousand Oaks.

Gibbons, Peter (2010) "Rules of Origin of the European Union's Preferential Trade Agreements with special reference to the EU-ACP Economic Partnership Agreements" in Ngangjoh-Hodu, Yenkong & Matambalya, Francis A.S.T (ed.), s. 75-97, Routledge, New York.

Goldstein, Kenneth (2002) "Getting in the door: Sampling and completing Elite interviews" *Political Science & Politics*, issue 4, s. 669-672

Jönsson, Christer (2002) "Diplomacy, Bargaining and Negotiation" in *Handbook of International Relations* Carlsnaess, Walter E., Risse, Thomas & Simmons, Beth A. (ed.), s. 212-235, Sage Publications, London.

Karlsson, Lars-Olof, Tangnäs, Johanna mfl. (2009) "EPA: Fakta, förhoppningar och farhågor. En rapport om EU:s handelsavtal med länder i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet." Katarina Tryck, Stockholm.

King, Nigel & Horrocks Christine (2010). "Interviews in Qualitative Research", Sage Publications, London.

Leech, L.Beth. (2002) "Asking Questions: Techniques for Semistructured interviews" *Political Science & Politics*, issue 4, s. 665-668.

Lijphart Arend (1971) "Comparative Politics and the Comparative Method" *The American Political Science Review*. Vol. 65, Issue 03, s. 682-693.

Ngangjoh-Hodu, Yenkong (2010) "The EU-ACP Economic Partnership Agreement in context" in *Trade Relations Between the EU and Africa: Development, challenges and options beyond the Cotonou Agreement*, Ngangjoh-Hodu, Yenkong & Matambalya, Francis A.S.T (ed.) s. 19-40, Routledge, New York.

Pruitt, G. Dean (1983) "Strategic Choice in Negotiation" *American Behavioral Scientist*. Vol. 27, Nr.2 , s. 167-194.

Putnam, Robert (1988) "Diplomacy and domestic politics: the logic of two-level games". *International Organization* Vol. 42, Issue 03, s. 427-460.

Ramessur-Seenarain, Shalini (2010) "EPAs and poverty alleviation: any link? The case of ESA regional group" in *Trade Relations Between the EU and Africa: Development, challenges and options beyond the Cotonou Agreement*, Ngangjoh-Hodu, Yenkong & Matambalya, Francis A.S.T (ed.) s. 59-73. Routledge, New York.

Rangarajan, L.N (1985) "The limitation of Conflict. A theory of Bargaining and negotiating" Croom helm, Sydney.

Raymond, Gregory A. & Kegley, Charles W. Jr, (1985) "Third Party Mediation and International norms: A test of two models" *Conflict Management and Peace Science* 9, s. 33-52.

Rios-Herran, Roberto (2010) "Effects of Rules of Origin on the European Union-Africa EPAs" in *Trade Relations Between the EU and Africa: Development, challenges and options beyond the Cotonou Agreement*, Ngangjoh-Hodu, Yenkong & Matambalya, Francis A.S.T (ed.) s. 97-113, Routledge, New York.

Rubin, Jeffrey Z. (2002) "The Actors in Negotiation" in *International negotiation. Analysis, approaches, issues* 2nd ed Victor Kremenyuk (ed.) s. 97-110. Jossey-Bass, San Francisco.

Selin, Sofie "Financing EPA: The Fiscal impact of EPA on ECOWAS" C-uppsats, Lunds universitet, 2012.

South Center (2012) "Economic Partnership Agreements in Africa: A cost-benefit analysis".

Stocchetti, Marikki, (2010) "The EU's development policy goals and the Economic Partnership agreements" in *Trade Relations Between the EU and Africa: Development, challenges and options beyond the Cotonou Agreement*, Ngangjoh-Hodu, Yenkong & Matambalya, Francis A.S.T (ed.) s. 40-59, Routledge, New York.

Söderbaum, Fredrik & Stålgren, Patrik (2010) "The limits to interregional development cooperation in Africa" in *The European Union and the Global South*, Söderbaum, Fredrik & Stålgren, Patrik (ed.), s. 141-159, Lynne Rienner Publishers, Boulder.

Wesseling, Henk (2006) "Söndra och Härska", Historiska Media, Lund.

Bilaga 1: Intervjumallar

Intervjumall 1, för intervju med alla (förutom med Joakim Löfvendahl och Per Carlson)

- 1) Why has Ivory Coast signed an interim agreement with the EU and Ghana has not?
- 2) What were the reasons for Ivory Coast to sign the interim agreement?
- 3) What were the reasons for Ghana not to sign the interim agreement?
- 4) What are the interests of Ivory Coast and Ghana in regard to the interim agreement, starting with Ivory Coast?
- 5) What issues were problematic in the negotiating for each country, starting with Ivory Coast?
- 6) How did the negotiation process look like for Ivory Coast?
- 7) How did the negotiation process look like for Ghana?
- 8) How did each country consider the EPA as a method for reducing poverty?
- 9) Would you like to add anything?

Intervjumall 2, för intervju med Joakim Löfvendahl och Per Carlson

- 1) Hur ser relationen mellan Elfenbenskusten och Frankrike ut?
- 2) Hur var relationerna mellan Elfenbenskusten och Frankrike innan Elfenbenskusten skrev på interimsavtalet 2008?
- 3) Hur ser relationen mellan Ghana och Storbritannien ut?
- 4) Hur kan skillnaderna i ländernas relation till respektive kolonialmakt ha påverkat benägenheten att skriva på ett interimsavtal?
- 5) Hur skulle ni beskriva Elfenbenskustens roll i regionen?
- 6) Hur ser civilsamhället ut i Elfenbenskusten?
- 7) Vill ni lägga till något?